

Славјанка Димова

Вера Ангеловска

Марина Васић - Стефановска

МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

ЗА V РАЗРЕД

ДЕВЕТОГОДИШЊЕГ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Аутор

Славјанка Димова
Вера Ангеловска
Марина Васић- Стефановска

Илустратор

Славјанка Димова
Вера Ангеловска
Марина Васић- Стефановска

Рецензенти

д-р Ивица Зорић
Фросина Цветкова-Муратовска
Флурим Зулфија

Језични лектор

Татјана Нанкова

Компјутерска припрема

Весна Горјанска-Кржева
Драган Арсовски

Превод

Дарија Божиновска

Службена редакција

проф. др Ивица Зорић

Лектура

Виолета Здравковска Ташевски

Издавач

Министарство образовања и науке Републике Македоније

Решењем министра образовања и науке Републике Македоније бр. 22-2411/1 од 25.03.2010 год. одобрава се употреба овог уџбеника.

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св.Климент Охридски", Скопје

373.3.016:78 (075.2) = 163.3

ДИМОВА, Славјанка

Музичко образование за V одделение : деветгодишно основно образование /

Славјанка Димова, Вера Ангеловска, Марина Васиќ Стефановска. - Скопје :

Министерство за образование и наука на Република Македонија, 2010. - 103 стр. :

илустр. ; 28 см

ISBN 978-608-4575-94-8

1. Ангеловска, Вера [автор] 2. Васиќ Стефановска, Марина [автор]

COBISS.MK-ID 84083722

Драги учениче!

И ове године ћеш се дружити са веселим гостима из музичке куће. Они ће ти помоћи да откријеш тајне музике. Да би разумео, треба да покушаш. Да певаш, свираш, ствараш и слушаш. Уколико пажљиво пратиш и испуњаваш дате активности и задатке из уџбеника, закорачићеш путем музике. Док певаш, свираш и истражујеш са својим друговима открићеш лепотусарадње и заједничког успеха. Открићеш да чаробни звуци јачају другарство, а твоје срце испуњавају радошћу и љубављу. Зато пожури! Плеши, певај, свирај и слушај приче из прошлости исказаних преко звукова. Откриј тајне и полети у свет веселих нота!

Аутори

Мојој свей

(по слуху)

Ноќ - ва со сен - ки пак збо - ру - вам, мо - рам од
се - бе да по - бег - нам, Три ан - ге - ли
ме чу - ва - ат, о - дам по вис - тин - ски пат,
Мо - јот свет се вика му - зи - ка не - ма ве - ра ни - ту гра - ни - ца, мо - јот свет се
о - сум но - ти е - дна ду - ша бал - кан - ска, е - дна ду - ша бал - кан - ска.

Сонце ме буди во постела,
песна ме гали во душата.
Три спомени што болеа
вечно ги избришав јас.

Мојот свет се вика музика,
нема вера ниту граница
мојот свет се осум ноти,
една душа балканска.

Најна најна, нанана најна...

Мојот свет се вика музика,
нема вера ниту граница
мојот свет се осум ноти,
една душа балканска.

Мојот свет се осум ноти,
една душа балканска.

Активносї:

1. Буди креативан и стварај на тему „Мој музички свет”.

Запејте деца на светот (по слуху)

музика: Кирил Македонски

Музичка партитура со шест реда ноты и македонски текст:

За-пеј-те де-ца на све - тот, злат-ни сла - веј-чи-ња
рој, ај - де да пе - е - ме сло - жно
за сре-кен жи - вот нов. Ла, ла, ла, ла,
ла, ла, ла, ла, Не-ка е у - бав све - тот,
за чо - век стар и млад.

Тажни да нема на светот,
дечиња, никогаш глад,
радосен нека е денот,
за човек стар и млад.

Рефрен: Ла, ла, ла, ла ...

Срцата детски се извор,
игра и смеа без крај,
среќа и радост во светот,
да цути в секој крај.

Рефрен: Ла, ла, ла, ла ...

Задаџак:

1. Твоје инспирације из содржаја песме искажи преко цртежа или честитке на тему „За сву децу света“, применом ИКТ.

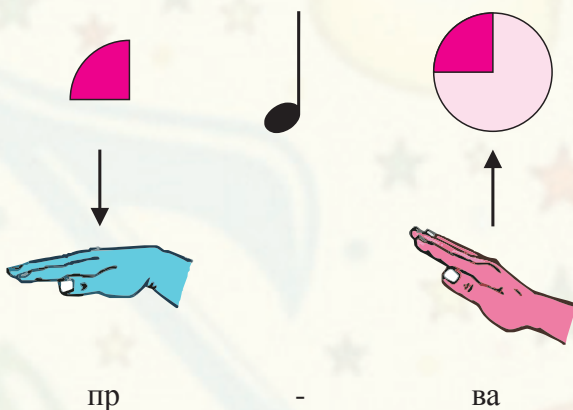
Нотне вредности

У песмама које певамо и свирамо мелодија је записана са тоновима различитим по висини и трајању. Нотна вредност одређује трајање тона. До сада смо употребљавали **четвртину** и **половину** ноте.

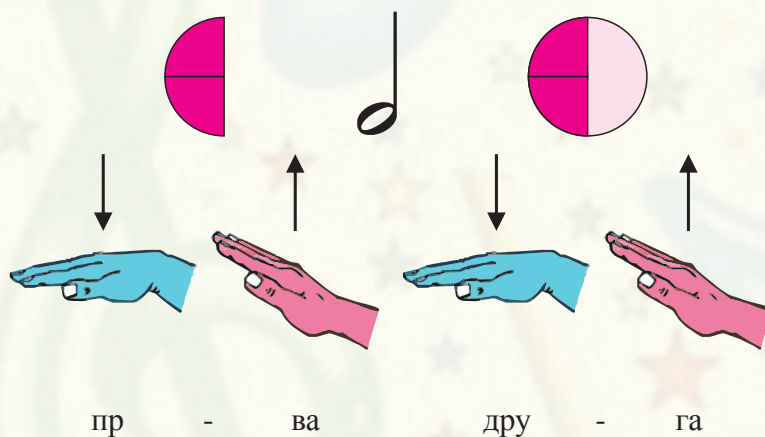
Да се појасимо:

четвртина нота

траје један удар

половина ноте

траје два удара

Упамти!

1. Четвртина ноте траје један удар. Половина ноте траје два удара.

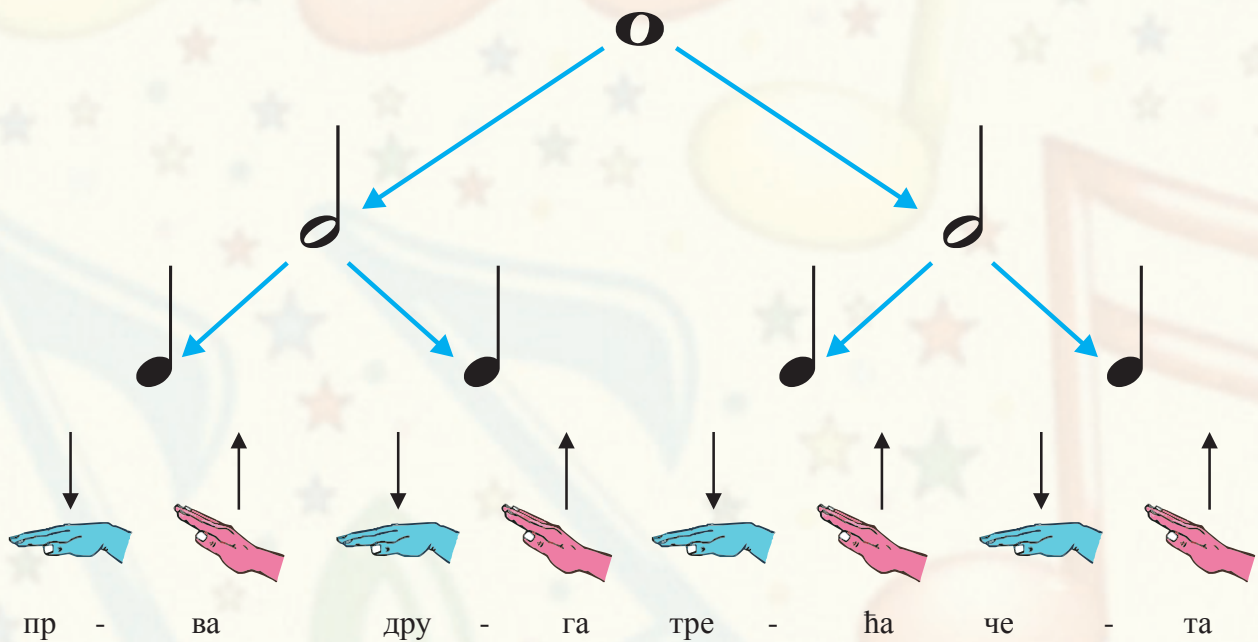

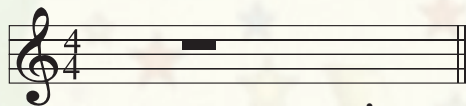
Цела нота и пауза

○ Цела нота је састављена од празне нотне главе.

○ Цела нота траје четири удара.

Знак за ћутање који траје четири удара
зове се цела пауза

бележење целе паузе у линијском систему

Активносци:

1. У твојој свесци запиши ритмичке и мелодијске вежбе са целом нотом и и паузом.
2. Буди креативан и изради симбол за целу ноту и паузу.

Осмина ноте и пауза

Да се подсетимо:

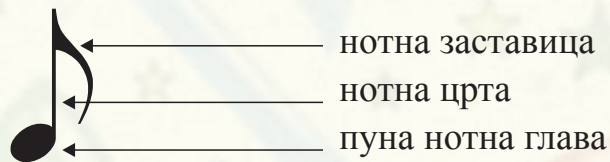
ноте	трајање	пауза
	4	
	2	
	1	

Нову нотну вредност коју ћемо открити називамо **осмина ноте**.

осмина ноте је састављена од:

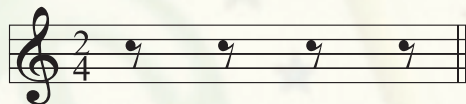
Пуне нотне главе, нотне црте и нотне заставице

Осмина ноте траје половину (1/2) удара.

Знак за ћутање који траје половину удара зове се осмина паузе

бележење осмине паузе у линијском систему

Активносћи:

1. Тактирај две, четири и осам осмина пауза!
2. Колико укупно удара трају?

Примена осмине ноте у песми

Волшебна коцка

Ми-ле и - ма коц-ка ма-ла, тој ми ве-ли не - е ша-ла.
Вол-шеб-на е ду-ша и-ма,

чуд-но нам ни да - ва си - ла.

II сѝрофа

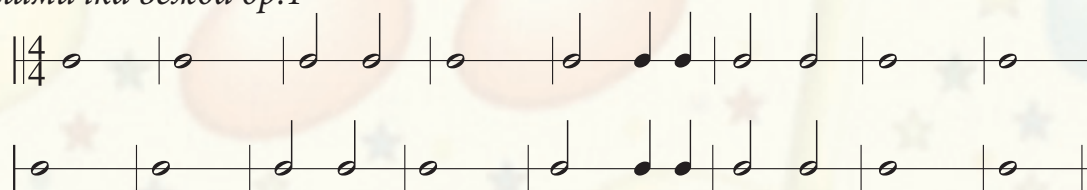
Јас сум песна во осмини,
за вас деца мои мили.
Волшебна сум, сила давам,
од вас ништо јас не барам.

Ритмичке и мелодијске вежбе са применом целе ноте и паузе

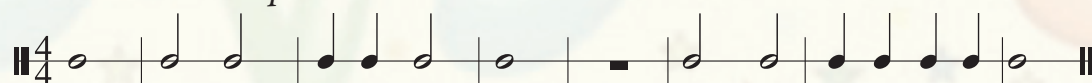
Ритмичка вежба бр.1

Мелодијска вежба бр.1

Ритмичка вежба бр.2

Мелодијска вежба бр.2

Ритмичке и мелодијске вежбе са применом целе ноте и паузе

Ритмичка вежба бр.1

Ритмичка вежба бр.2

Мелодијска вежба бр.1

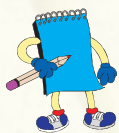
Мелодијска вежба бр.2

Мелодијска вежба бр.3

Задаци:

1. Именуј тактову меру!
2. Одреди колико тактових времена има такт у мелодијским и ритмичким вежбама.
3. Певај и свирај ритмички тачно!

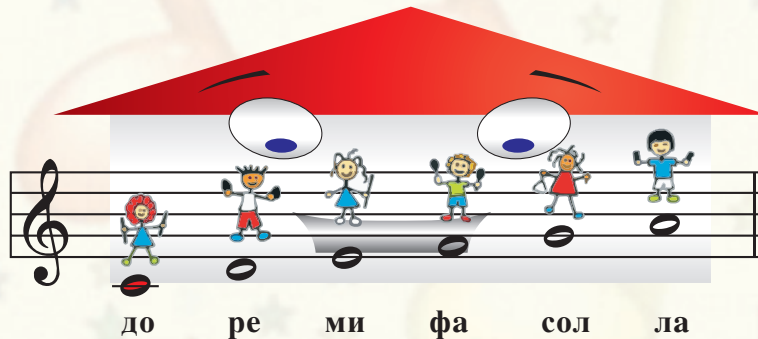

Место нота у линијском систему

Да се погсејимо:

На весељу у музичкој кућици присутне су ноте: до, ре, ми, фа, сол и ла. Свака од њих има своје место у линијском систему.

Придружи се весељу нота и испевај песму са литературним текстом и солмизацијским именима.

Весела њесна

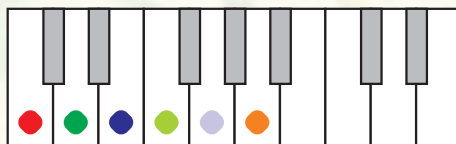
музика и текст: С. Димова

Музички запис са нотним сликама и српским текстом:

До, ре, ми, фа, сол, сол, ми, до, ка - де сте ла, ла, сол?

Но - ви гос - ти нас ни и - дат, ај - де да за - пе - е - ме,

но - ви гос - ти нас ни и - дат, ве - сел - ба да пра - ви - ме.

Ујамџи!

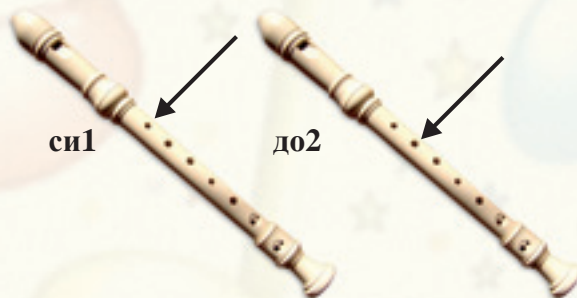
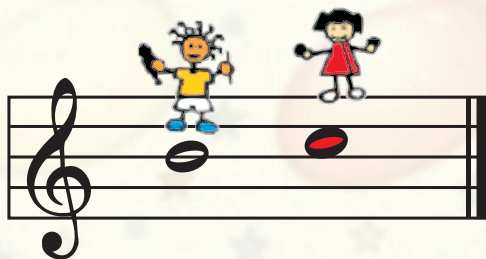
1. Ноте се записују у линијском систему (петолиније) који се состоји од 5 линија и 4 празнина.

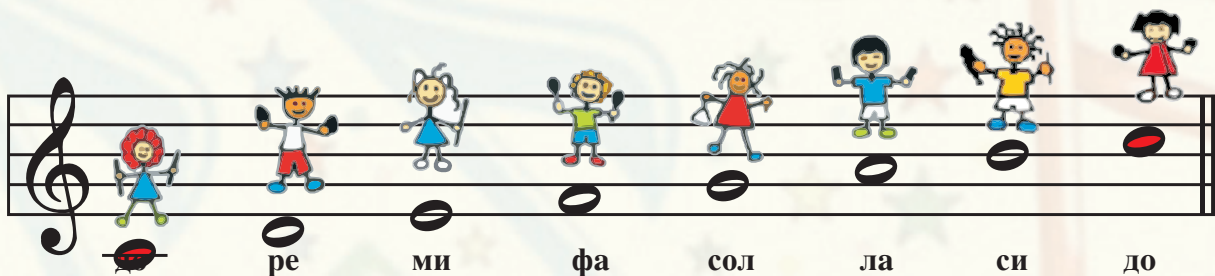

Место нота си1 и до2 у линијском систему

Лепа песма се слуша на далеко. На весељу ће се придружити још две ноте: нота си1 и до2. Оне ће заузети своје место у линијском систему.

Нота **си1** се пише на трећој линији у линијском систему.
Нота **до2** се пише у трећој празнини у линијском систему.

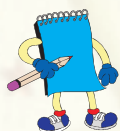
Сада су све ноте ту. Веселе нека продужи. Да запевамо песму!

Солмизацијска њесма

музика и текст. С. Димова

Цртичка, главичка, полна празна одлучи!
До, до, си, си, ла, ла, сол, ре, фа, ми, ре, до, до, до.

Задаћак:

1. У твојој музичкој свесци напиши све изучене ноте.

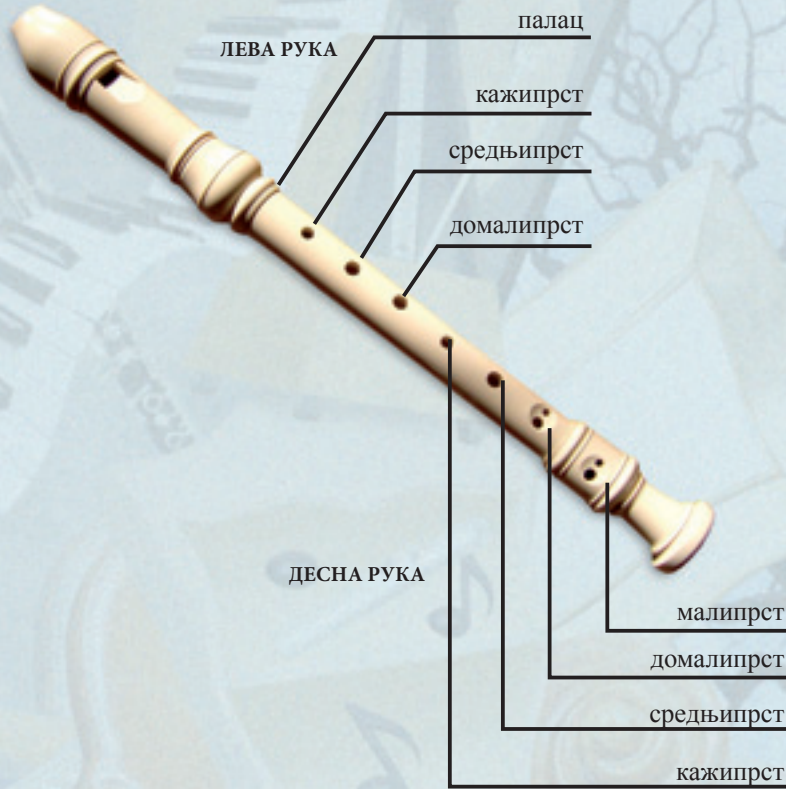

Блок флаута

Да се погсејимо:

Када затворимо сва седам отвора и осми са доње стране флауте, добићемо тон **до1**.

Када дигнете мали прст десне руке добићете тон **ре**.

Када дигнете домали прст десне руке, добићете тон **ми**.

Када дигнете средњи прст десне руке, добићете тон **фа**.

Када дигнете кажипрст десне руке, добићете тон **сол**.

Када дигнете домали прст леве руке добићете тон **ла**.

*Хајде да научимо како се свирају њонови **си1** и **го1**!*

Затвори рупице на флаути палцем и кажипрстом леве руке! Добио си тон **си1**.

Затвори рупице флауте палцем и средњим прстом леве руке! Добио си тон **до2**.

ГРИФ ТАБЕЛА – Немачки систем

Десна рука										
Лева рука										

До Ре Ми Фа Сол Ла Си До2

Отворено ○ Затворено ●

Мелодијске вежбе применом нота си1 и до2

Мелодијска вежба бр.1

Мелодијска вежба бр.2

Мелодијска вежба бр.3

Активности:

1. Уочите ноте си1 и до2.
2. Интерпретирај вежбе вокално

Примена нота си1 и до2 у песми

Тања њева

(по нотама)

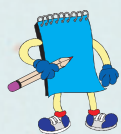
текст и муз. Н. Мишченко-Вогел

Тања пе -е, „ми, ре, до“ Соња пе - е „фа, ми, ре“ Го-це пе - е „си, си, си, ла, ла, ла, сол, сол, сол“.

Не-да пе-е „ми, ре, до“ Ја-не пе-е „фа, ми, ре“ си-те пе-ат „си, си, си, сол, сол, ла, си, до“.

Примедба:

Дозвољено је мењање имена у песми, према деци у разреду.

Задачи:

1. Именуј нотне вредности заступљене у мелодији песме „Тања пева“.
2. Запиши целом нотом именоване ноте у литературном тексту песме.

Учиџелке ти си мој свеџ

(по слуху)

текст и музика: С. Димова

За те-бе пе-ам на глас, те сак-кам у - чи-тел-ке јас.
Со те-бе цве-тен е Мај, за де-ца-та све-тот е рај. У-
чи-тел-ке ти си мој цвет, за мо-ето ср - це си лек. Те
са - кам бес-крај-но знај, ти пре-грат-ка топ-ла ми дај. У
рај.

За тебе пеам на глас,
те сакам учителке јас.
Со тебе цветен е мај,
за децата светот е рај.

Рефрен:

Учителке ти си мој цвет,
за моето срце си лек.
Те сакам бескрајно знај,
ти прегратка топла ми дај.

Акџивносџ:

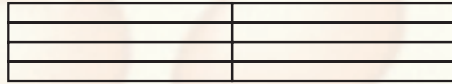
1. Буди креативан и направи честитку за твоју учителџицу.

Такт

Музичка композиција је састављена од више малих делова, названих тактови. Међусобно су одвојени вертикалним цртама, названим **тактове црте**.

Такт је мали део музичке композиције и представља растојање од једне до друге тактове црте.

На почетку такта се пише **тактова мера**. Она одређује дужину трајања такта и број тактових времена.

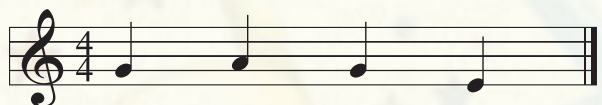
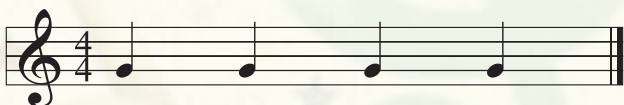
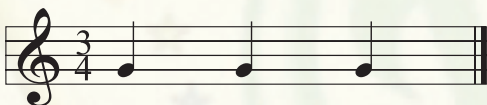
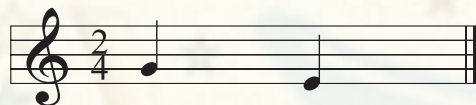
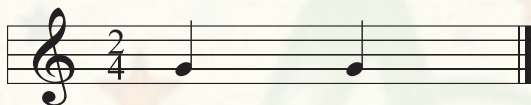
Тактова времена су: **јака** (*наглашена*) и **слаба** (*ненаглашена*).

Бележимо их овим знаковима:

- **Теза** (јако или наглашено тактово време)
- ⤴ **Арза** (слабо или ненаглашено тактово време)

Број јаких и слабих тактових времена одређује **тактову меру**.

Пише се на почетку линијског система, после виолинског кључа. Она одређује ритам композиције.

Дводелни 2/4 такт

Активност:

1. Изговори литературни текст са правилним акцентом речи:

*Данас децо њесму њевам, сви ми кажу да њо радим.
Волим дружбу, иџру милу, заџо шџо нам даје силу.*

Акцент речи у литературном тексту се поклапа са јаким (наглашеним) тактовим временима. Због редоследа јаких и слабих тактова времена, ритам речи ћемо записати у 2/4 такту.

Де - нес	де - ца	пес - на	пе - ам,
си - те	ве - лат	де - ка	сме - ам.
Са - кам	друж - ба,	иг - ра	ми - ла,
заш - то	нам ни	да - ва	си - ла.

2/4 такт се тактира на два удара. Има једно јако и једно слабо тактово време. Основна тактова мера је четвртина ноте.

Четвртина ноте траје један удар – једно време

prvo време друго време

**2/4 такт је дводелан, равноделни такт.
Збир нотних вредности треба да износи две четвртине ноте.**

Упамти!

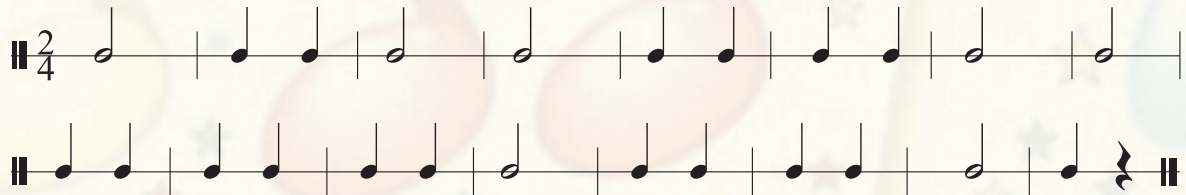
1. Дводелни 2/4 такт за основну тактову меру има четвртину ноте.
2. Садржи два тактова времена и тактира се на два удара.

Примена 2/4 такта у ритмичким и мелодијским вежбама и песмама

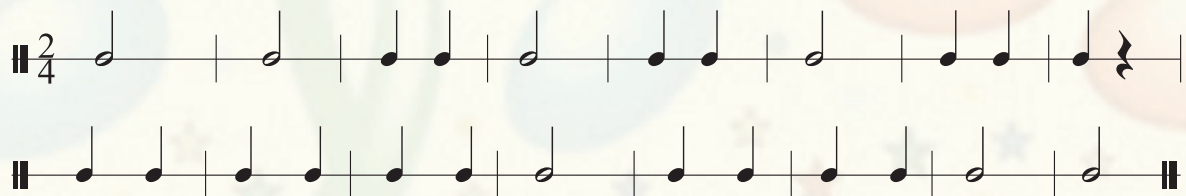
Ритмичка вежба бр. 1

Мелодиска вежба бр. 1

Ритмичка вежба бр. 2

Мелодиска вежба бр. 2

Прва, друѓа

музика и текст: М. Васић-Стефановска

Пр - ва вто - ра, ле - ва дес - на, за - пеј се - га но - ва пес - на

О - дам нап - ред не - ма на - зад ти да чу - еш што ќе ка - жам, што ќе ка - жам.

Прва, втора, лева, десна,
запеј сега нова песна.
Одам напред, нема назад,
ти да чуеш што ќе казам?
Силно, слабо време имам,
така можам свет да мидам.
Сите деца да ги видам,
така среќен јас ќе бидам.

Задаџак:

1. Певај песму са ниским тактирањем.

Свирамо у 2/4 такту

Прва, груџа

First system of musical notation in 2/4 time. It consists of three staves: the top staff is for the flute, the middle for cymbals, and the bottom for xylophone. The flute part starts with a treble clef and a 2/4 time signature, followed by six measures of quarter notes. The cymbals and xylophone parts use rhythmic notation with stems and flags to indicate the timing of the instruments.

Second system of musical notation in 2/4 time. It consists of three staves: the top staff is for the flute, the middle for cymbals, and the bottom for xylophone. This system includes repeat signs (double bar lines with dots) in the first three measures of each staff, followed by four more measures.

Third system of musical notation in 2/4 time. It consists of three staves: the top staff is for the flute, the middle for cymbals, and the bottom for xylophone. This system includes first and second endings, indicated by '1.' and '2.' above the notes in the final measures of each staff.

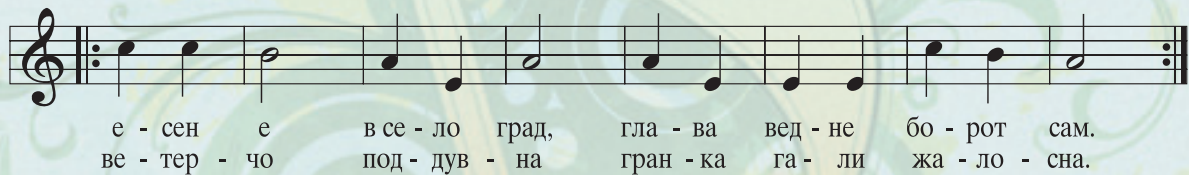
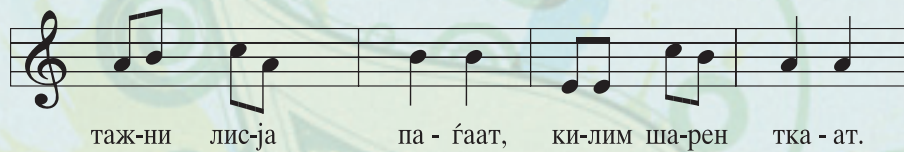
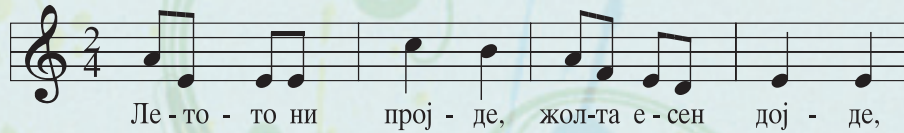

Есен

Муз: Сџефан М. Гајдов

Текст: М. Ивановски

умерено споро

Активносѝ:

1. Буди креативан и дај нову одећу тужном јесењем дрвету.
- Изради лист од хартије у облику и боји по твојем избору. Напиши или нацртај један елемент музичке писмености. Све израђене листове од хартије залепи на хамер.

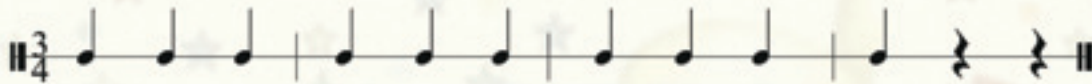

Троделни 3/4 такт

Изговори текст ритмичке вежбе ритмички тачно и са правилним акцентом речи.

Јен, два, три!

Пр - ва и дру - га и тре - ћа сам ја,
так - то - ва ме - ра за и - гру сам спас.
Јен, два, три, два, два, три, пе - вај на глас!
Но - во так - ти - ра - ње у - чим на глас.

Текст бројанице „Јен, два, три!” је записан у троделеном такту, који има три тактова времена.

Ако тактова времена трају по једен удар бележимо их са $3/4$ тактове мере.

$3/4$ такта се тактира на три удара. Има једно јако и два слаба тактова времена. Основна тактова мера је четвртина ноте.

$3/4$ је троделан збир нотних вредности треба да износи три четвртине ноте.

Ујамџи!

1. Трочетвртински такт за основну тактову меру има четвртину ноте. Садржи три тактова времена и тактира се на три удара.

Примена 3/4 такта у ритмичким и мелодијским вежбама и песмама

Ритмичка вежба бр.1

Мелодијска вежба бр.1

Ритмичка вежба бр.2

Мелодијска вежба бр.2

Ритмичка вежба бр.3

Мелодијска вежба бр.3

Један, два, три!

Бројалка

Пр - ва и вто - ра и тре - та сум јас,
так - то - ва ме - ра за и - гра сум спас,
Е - ден, два, три, два, два, три, пеј - те на глас!
Но - во так - ти - ра - ње у - чам на час.

Прва и втора и трета сум јас,
тактова мера за игра сум спас.
Еден, два, три, два, два, три, пејте на глас!
Ново тактирање учам на час.
Прва и втора и трета по ред,
запејте деца на целиот свет.

Активносї:

1. Отпевај песму у придружби дечјих музичких инструмената или ниским тактирањем.

Свирамо у 3/4 такту

Валцер

3/4

3/4

Четвороделни 4/4 такт

Ритмичка вежба је записана у 4/4 тактовој мери и садржи четири такта.

Че - ти - ри по че - ти - ри, ај - де поч - ни иг - ра ти.
 Цр - ве - ни и зе - ле - ни, жол - ти, пла - ви по - бе - ди.
 Коц - ка ма - ла цр - ве - на, сед - на - ла на сре - ди - на.
 Че - ка та - а трп - ли - во и - гра - та да за - поч - не.

4/4 такт има четири тактова времена

— јако ∪ слабо — јако ∪ слабо

Четвртина ноте траје један удар – једно време.

прво време друго време треће време четврто време

4/4 такт је четириделни такт.

Збир нотних вредности треба да износи четири четвртине ноте.

Уџамџи!

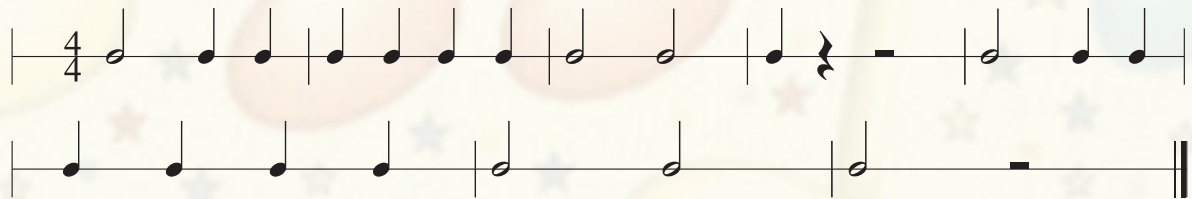
1. Четиричетвртински такт за основну тактову меру има четвртину ноте. Садржи четири тактова времена и тактира се на четири удара.

Примена 4/4 такта у ритмичким и мелодијским вежбама

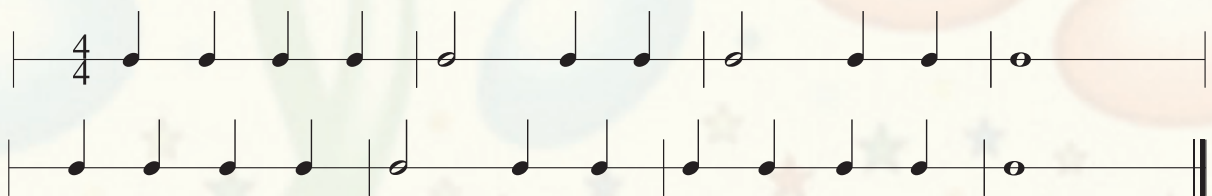
Ритмичка вежба бр.1

Мелодијска вежба бр.1

Ритмичка вежба бр.2

Мелодијска вежба бр.2

Четири по четири

музика и текст: В. Ангеловска

Че-ти-ри по че-ти-ри, ај-де по-чни и-гра-ти,
че-ти-ри по че-ти-ри, ај-де по-чни и-гра-ти.
Ко-цка ма-ла цр-ве-на, сед-на-ла на сре-ди-на,
Ко-цка ма-ла цр-ве-на, сед-на-ла на сре-ди-на.

Цр-ве-ни и зе-ле-ни, жол-ти, си-ни по-бе-ди.

Че-ка та-а трп-ли-во и-гра-та да за-поч-не.

Активносѝи:

1. Изради ритмичку вежба од четири такта.
2. Буди креативан и са применом ИКТ изради цртеж или апликацију која ќе асоцирати на 4/4 такт.

Четири по четири свирамо на дечјим инсџруменџима

Musical score for the first system, featuring a flute, triangle, and percussion part in 4/4 time. The flute part consists of eighth notes. The triangle part consists of quarter notes. The percussion part consists of eighth notes.

Musical score for the second system, featuring a flute, triangle, and percussion part in 4/4 time. The flute part consists of eighth notes. The triangle part consists of quarter notes. The percussion part consists of eighth notes. The score includes first and second endings for all three parts.

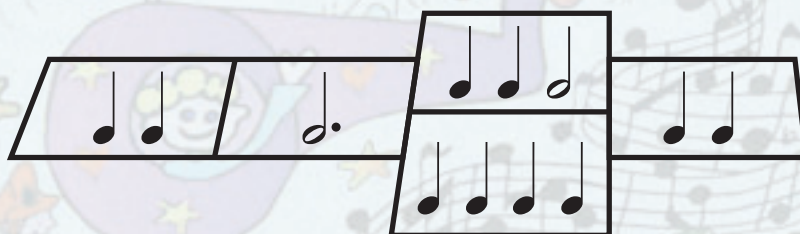
Музичко изражавање и стварање

Утврђивање врста тактова преко активности изражавања и стварања.

Активност:

1. Наставник даје упутства и упознаје ученике са начином реализације активности изражавања и стварања са игром плочица. Демонстрација игре: **модел плочица.**

Одређују се (формирају) од три до шест група.

Упутство за реализацију активности:

Свака група треба да изради модел игре плочице у којој ће бити заступљене све врсте тактова: $2/4$; $3/4$; $4/4$.

Свака група презентује свој модел плочице.

Од групно израђених модела саставља се велики модел плочице чији је начин спајања по избору ученика.

Скочи у ритму, сагласно тактовима у вашој плочици!

Ученик има задатак да препозна поља са задатим тактом и на иста да скочи сагласно бројем тактових времена.

Ученици који испуњавају задатак добијају усмену повратну информацију тачно или нетачно су испунили задатак од других ученика.

Тонска лествица

Ноте написане на линијском систему имају различито име и висину. Имена нота одређује музички знак, **виолински кључ**, који се пише на почетку линијског система. Када ноте певамо и свирамо зовемо их тонови. Сваки тон има одређену боју, трајање, јачину и висину. Тачна висина тонова се зове **интонација**.

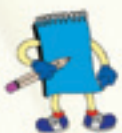
Мелодијски низ од осам тонова, различитих по имену и висини назива се тонска лествица. Она представља основну **музичку азбуку**.

Тонове у тонској лествици именујемо овако:

Активносћ:

1. Певајте лествицу нагоре и надоле са тачном интонацијом.

Задаћак:

1. На осам картица са ланчићима од конца, напиши имена тонова тонске лествице. Исти могу да се представе са симболом по твом избору.

Активносћ:

- Координатор активности је наставник.
 - Осам ученика су наређана у првој линији и напред носе израђене картице са имнима тонова. Свако дете треба да отпева тон који носи његово име.
 - Почиње се са учеником који носи име до1, сваки ученик казује име суседног тона.
 - Свако дете треба да отпева тон чије име носи.

Из ове активности приметили смо да између тонова има мелодијског растојања.

Растојање између два тона зове се ступањ.

Постоје две врсте степена:

- **половина степена**, које растојање бележимо знаком

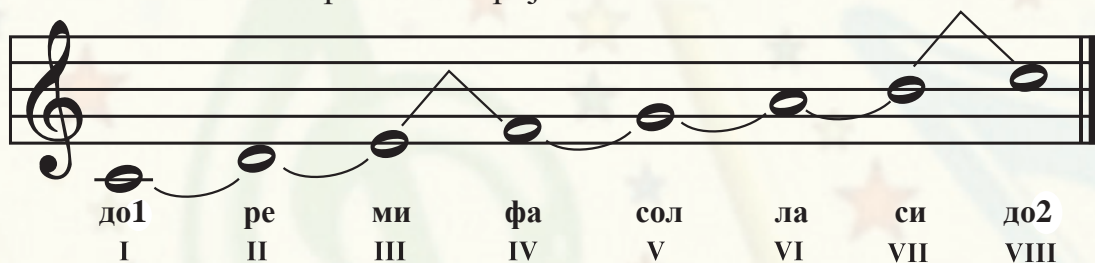
- **цели степен**, растојање које бележимо знаком

Тонска лествица у којој има полустепена између тонова који се налазе на III, IV, VII, VIII ступњу представља **дурски род**.

У тонској лествици сваки тон има своје место.

Место тонова на тонској лествици зове се ступањ.

Стопала се бележе римским бројевима.

Ујамћи:

- Тонска лествица** је мелодијски низ од осам тонова различитих по висини. **Први** и **осми** тон су истоимени.

C-dur лествица

Од свакога тона тонске лествице може да се створи нова лествица која ће добити име по почетном тону. Постоје две врсте именовања тонова.

Солмизацијски
(аретински)

и

Абецедни
(латински)

Сада ћемо створити тонску лествицу од тона до.

Зато што је његово абецедно име **C**, тонску лествицу ћемо назвати:

C-dur лествица

до 1	ре	ми	фа	сол	ла	си	до 2
C							
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII (I)

Половину степена у лествици **C-dur** имамо између тонова:

					и				
ступањ: III			IV			VII		VIII	

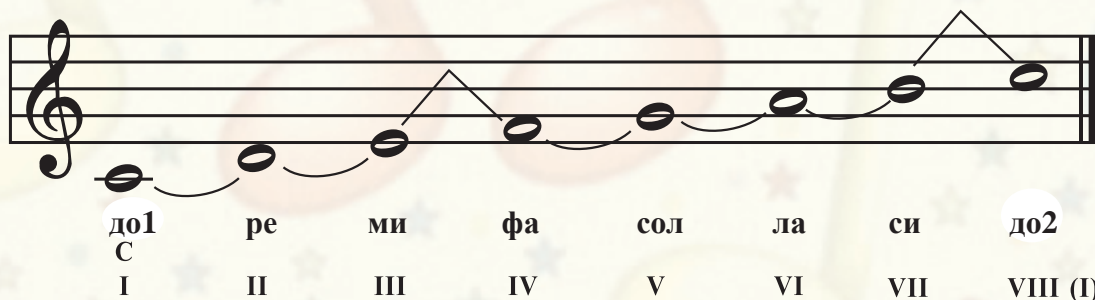
Цели степени се налазе између тонова:

до -ре , ре -ми , фа -сол , сол -ла , ла -си .
C
I II, II III, IV V, V VI, VI VII.

Тетракорд

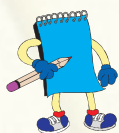
Тонска лествица може да се подели на два једнака дела која називамо **тетракорди**.

Тетракорд (од грчких речи tetra- четири и corda-жица) представља низ од четири тона.

Први тетракорд

Други тетракорд

Задачи:

1. Напиши C-dur лествицу и обележи тетракорде у различитим нијансама.
2. Буди креативан и употребом ИКТ изрази цртеж на C-dur лествици и њене карактеристике: имена, ступњеве, степена и тетракорда.

Азбучна ѝесна

Музика и текст: С. Димова

Ов - де сто - и то - нот С, да - ли зна - е но - та РЕ
чуј - те ме МИ, ФА, СОЛ, ЛА и СИ и гор - но ДО.

Прво јас сум стапало, второ оди по мене,
трето, петто, четврто, шесто, седмо се по ред.

Песна си запеавме, име си научивме,
сите ги наредивме, скала си направивме.

Уѝамѝи!

1. Абецедно именоване тона до је С!

Темпо

У прошлости комуникација људи је била писменим путем преко писма. Информације су пристизале **полако**.

Данас савремена компјутерска технологија нам омогућава **брзу** комуникацију.

За правовремени и правилни извршени рад, битан је фактор брзина пристизања информација.

За правилно извођење музичке композиције, потребно је да се одреди одговарајућа брзина. За ту намену у музици употребљавамо појам **темпо**.

Композитор сагласно са карактером композиције одређује врсту темпа. Ознака за темпо се записује на почетку композиције изнад линијског система. У музици темпо може да буде:

споро,

умерено,

брзо.

Зима

(II став серенаде за гудачки оркестар)

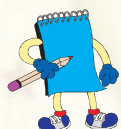

У циклусу „Годишњих времена” од Вивалдија, описана су четири годишња времена: пролеће, лето, јесен и зима. Преко употребе музичких изражајних средства и употребе одговарајућег темпа, Вивалди је створио веродостојне тонске слике.

Композиција је обојена звуком гудачких инструмената: виолина, виоле, виолончела и контрабаса.

У другом ставу, „Зима”, мелодија у спором темпу дочарава карактеристике

једног зимског пејзажа: сивило дана, тешке снежне гране, белина снежних стаза, смрзнуте реке, топљење леда и падање тешких водених капи.

Задаћац:

1. Одреди врсту темпа у композицији.

Метроном

Да ли знаш?

Метроном је справа са којом се одређује темпо при извођењу.

Јохан Непомук Мелцл (1771-1883) помоћу механичара

Дитриха Николауса Винклка (1780-1826) су направили први метроном.

Лудвиг ван Бетовен је први познати композитор који је користио метроном.

Модерни метрономи су електронски са кристалима од кварца који одржавају прецизност, слични онима који се користе код ручних сатова.

Постоје и савременији метрономи који могу да дају два или више посебна звука.

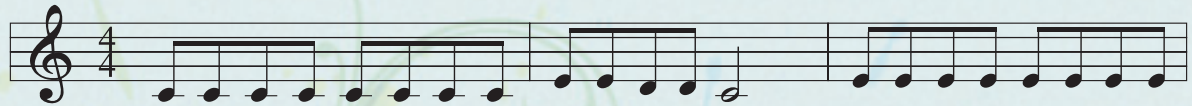

Јас си чу - кам ти - ка та - ка
да - вам ри - там е - ве ва - ка.
Пр - ва, вто - ра, тре - та, че - та
пеј и сви - ри ти без ма - ка.

Сааӣ

Но-ке де-ње сал си чу-кам ти-ка, та-ка, так, ка-ко вче-ра та-ка де-нес

та - ка у - тре пак, и ви ве-лам вам, са - мо то - а знам.

Ноке, дење сал си чукам, тика, така, так.

Како вчера, така денес, така утре пак.

И ви велам вам, само тоа знам.

Акѣивносѣ:

1. Интерпретирајте песму ритмички тачно уз пратњу дечјих музичких инструмената које ћете употребити на речи „тика, така, тика, така сутра опет, само то знам“.

Вежбе и песме са применом различитог темпа

(Свирамо и певамо)

Мелодија

полако

К. М. Вебер

умерено

Мелодијска вежба бр.1

брзо

Мелодијска вежба бр. 2

брзо

Фарма сѝароѳ Мекдоналда

брзо - весело

Баѝо Зоки

брзо

Братче Мартин, братче Мартин,
спиеше ли? Спиеш ли?
Часовникот чука, часовникот чука,
дин, дан, дон! Дин, дан, дон!

Успоравање и убрзавање

Када певамо или свирамо јавља се потреба од постепеног успоравања или убрзавања у извођењу мелодије- темпо. Ове промене обележавамо музичким појмовима и знацима.

Руска народна њесма

полако

убрзавање

О, Сузана!

Активности:

1. Ученици треба да се поделе у три групе. Свака група треба да има симбол за врсту темпа. За време своје интерпретације демонстрира симбол да најави темпо у којем ће извести мелодију. Остале две групе треба да изведу ритмичко кретање у одређеном темпу уз пратњу ритмичких инструмената.
2. Ученици могу да интерпретирају мелодију и са применом знакова за успоравање и убрзавање. За ову активност треба да буду подељени у две групе.

Валс

First system of musical notation for the waltz, consisting of three staves in 3/4 time. The top staff is for the flute, the middle for the triangle, and the bottom for the drum set. The melody consists of a sequence of eighth notes.

крај

Second system of musical notation, starting with a measure rest of 5 measures. It includes the same three staves as the first system. The word "успоравање" (ritardando) is written above the triangle staff. The system ends with a double bar line and repeat dots.

успоравање

Third system of musical notation, starting with a measure rest of 9 measures. It includes the same three staves. The system is divided into two parts: the first part is marked "1." and the second part is marked "2. свирај од почетка" (2. play from the beginning). Each part has a first ending (1.) and a second ending (2.) with repeat dots.

Карневал животиња Камиј Сен-Санс

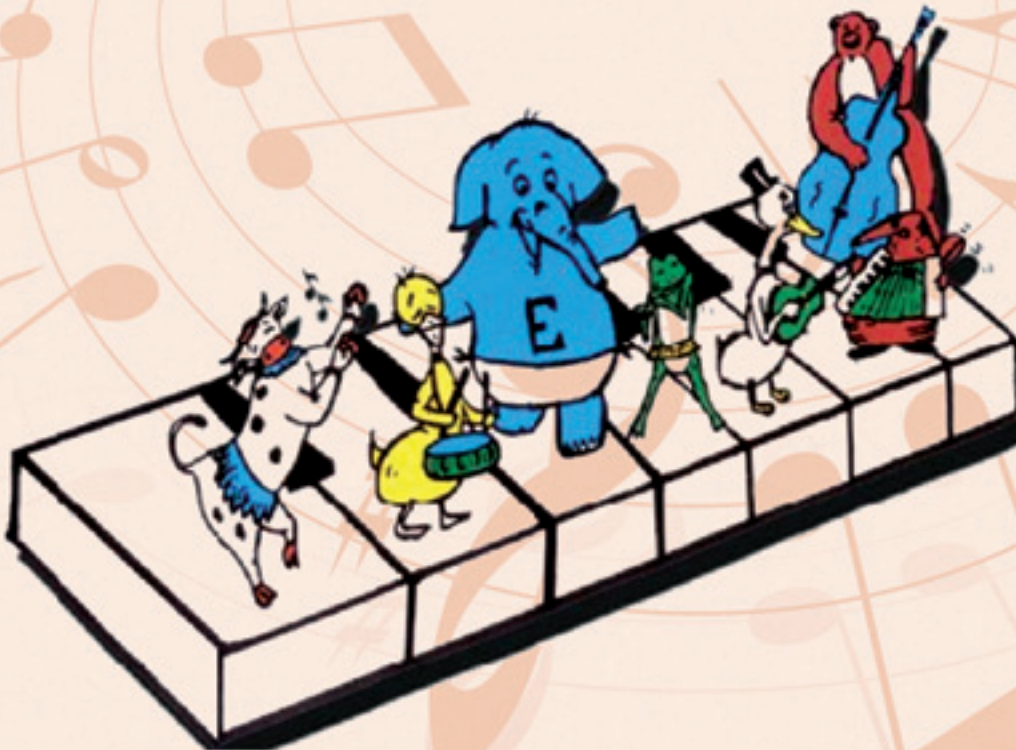
Камиј Сен-Санс је француски композитор. У делу „Карневал животиња“ са великим композиторским умећем, употребљавајући различите инструменте и друга изражајна средства направио је различите музичке слике. У њима је представио животиње у једној посебној свечаности - *карневал њод маскама*. У великој гужви свака животиња се крије испод маске.

Камиј Сен-Санс

Већ сте се упознали са „Маршом лавова“ чије је рикање представљено звуцима клавира. Карневал је изазов и за друге животиње. Да ли ће музички звук створити препознатљиву слику за слушаоца и открити остале животиње испод маски?

То ће те дознати ако пажљиво чујете музику.

Кенгури Камиј Сен-Санс

На карневалу животиња су и кенгури. Карневалске маске не могу да сакрију њихове несташлуке и радозналост. Весело поскакујући, плашљиво и несигурно вире, желећи да буду део забаве догађаја око себе.

Да би дао веродостојни опис и карактерне особине кенгура, композитор користи музичка изражајна средства. Преко промене брзине и јачине звука описује њихово кретање, са инструментом чију си звучност већ упознао.

Задачи:

1. Према начину извођења, којој врсти припада композиција?
2. Именуј инструменат са којим се испуњава композиција.
3. Слушај пажљиво музику и дигни руку увек када приметиш да се мења темпо (убрзава се или успорава се).
4. При поновном слушању прати динамику извођења и именуј промену са одговарајућим динамичним изразима или знацима.
5. Са којим изражајним средствима композитор дочарава скакање и радозналост кенгура?
6. Покушај да створиш причу са насловом, Несташни кенгури, према слушаној музици или да направиш ликовну илустрацију.

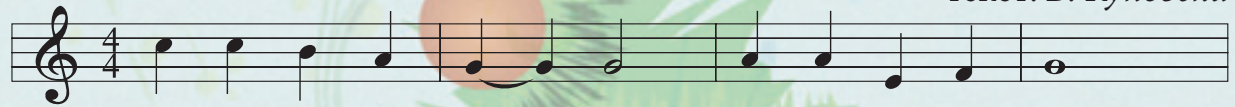

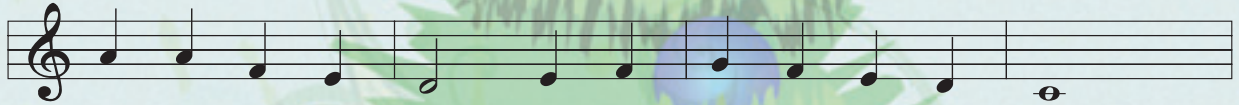
Нова Година

(по слуху)

муз. С. М. Гајдов
текст: В. Куновски

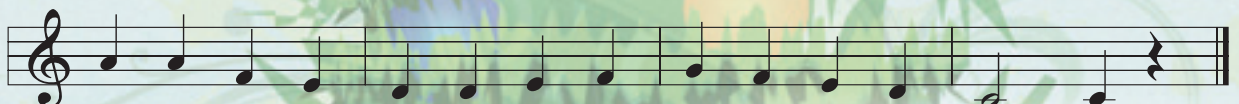
Го - ди - на - та ста - ра, прој - де ка - ко сон.

Но - ва - та ни дој - де се на - ја - ви со свон.

Сне - гот сне - жи бе - ли, ра - дост тој ни де - ли.

Среќ - ни да сме ни - е та - ка ср - це - то ни ве - ли.

Нова, нова годинино, пееме на глас,
ечи песна најмила, подарок за нас.

Имаш снежна сила, ноќва што се свила,
ти си нова добра вила, прекрасна и мила.

Активносї:

1. Интерпретирајте песму уз пратњу ритмичких ДМИ.
2. Поделите се у три групе:
I група –пева песму са литературним текстом;
II група –прати песму са ритмичким ДМИ, првим тактовим временом ;
III група - (2-4 ученика) у четвртном и осмом такту, сагласно са ритмом песме изгорава текст **дин, дон, дин, дон.**

Задаџак:

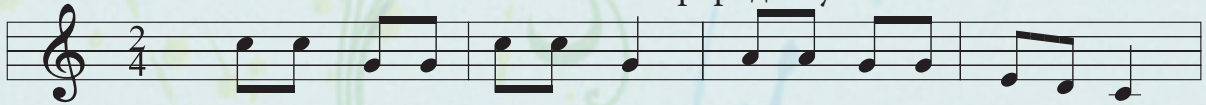
1. Према тексту песме покушај да направиш драматизацију или представу твога новогодишњег програма.

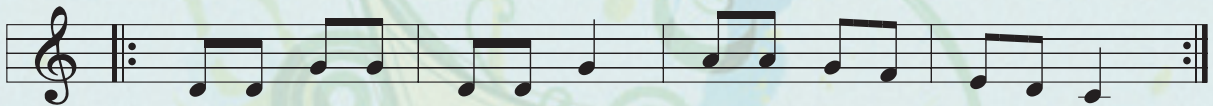

Снешко (по слуху)

Прерада музике и текста Е. Глишић

Јас сум ју-нак си-лен здрав, че-кам зи-ма не-мам-страв.

Ка-па-шал-че и-мам јас, топ-ло пал-то мој е спас.

Дојди, дојди Снешко бел,
јас те чекам сè сум зел.
Ситен снежец ти ни дај,
санка јас си имам знај.

Дува ветре пага снег,
тој за мене ќе е лек.
Ќе се санкам јас до мрак,
топло ќе ми биде пак.

Звончићи звоне

The first system of the musical score consists of four empty staves. The top staff has a treble clef. The second and fourth staves have a single bar line at the end of the first measure.

The second system of the musical score consists of four staves with musical notation. The top staff has a treble clef. The notation includes quarter notes, eighth notes, and rests. The second and fourth staves have a single bar line at the end of the first measure.

A musical score for the first system. It consists of four staves. The top staff is a treble clef with a melody of quarter notes. The second staff is a blue triangle with a melody of quarter notes. The third staff is a pair of golden bells with a melody of quarter notes and rests. The fourth staff is a set of drumsticks with a melody of quarter notes and rests. To the left of the staves are icons for a flute, a triangle, golden bells, and drumsticks. The background features a large illustration of golden bells and holly leaves.

A musical score for the second system. It consists of four staves. The top staff is a treble clef with a melody of quarter notes. The second staff is a blue triangle with a melody of quarter notes. The third staff is a pair of golden bells with a melody of quarter notes and rests. The fourth staff is a set of drumsticks with a melody of quarter notes and rests. To the left of the staves are icons for a flute, a triangle, golden bells, and drumsticks. The background features a large illustration of golden bells and holly leaves.

Јохан Штраус

Јохан Штраус
(син)

Јохан Штраус, млађи (Johann Strauss 1825-1899), је познати аустријски композитор, диригент и виолиниста. Син Јохана Штрауса (старијег), који се прославио са својим валцерима и био назван „краљ валцера”.

Иако је постигао велики успех као музичар није хтео да његов син буде музичар. На жељу оца, млади Јохан је постао банкар.

Чаробни звуци и ритам валцера које је слушао у детињству, код Јохана су развиле љубав према музици. Помоћу своје мајке, а без знања оца, Јохан је узимао часове из виолине и компоновања. Формирао је свој оркестар са којим је изводио своја, али и дела свога оца.

Касније је постао диригент надворским баловима. Створио је музику за плес као што су валцери и полке. Неке се од њих и данас изводе. Једно од његових познатих дела је композиција „Радечки марш”.

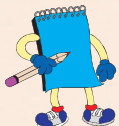
Радецки марш Јохан Штраус (син)

Кратки уводни део помпезно најављује свечани карактер композиције. Већу величанственост јој даје звук дувачких инструмената. Њихова звучност и боја ненаметљиво се примећују ореко постепеног динамичког нијансирања од **пијано** до **форте**. У продужетку главну мелодију испуњавају гудачки инструменти.

У **форте** динамици, поново се испуњава препознатљива мелодија (тема), почињући са постепеним динамичним нијансирањем **пијано** до **форте**.

Ова композиција се налази на репертоару традиционалног Бечког новогодишњег концерта, који се сваке године изводи 1 Јануара.

Можда си слушао на телевизији или на концерту. Слушајући је доживећеш карактерот мелодије. Она ће ти открит зашто и данес људи уживају у њој.

Задаџак:

1. Одреди врсту музике према начину извођења.
2. Каква је по карактеру композиција „Радецки марш“?
3. Одреди које од наведених темпа препознајеш у композицији:
а) лагано; б) умерено; в) брзо.
4. Именуј основне врсте динамике у делу.
5. Прати мелодију плескањем на руку увек када уочиш извођење мелодије у **форте**.

Фраза (двотакт)

Да се погледиме:

1. Музичке композиције су састављене од мањих и већих музичких целина.
2. Најмањи део музичке целине је мотив.
3. Као што од речи градимо говорне целине и литературна дела, тако из мотива градимо музичке целине и музичка дела.

Мотиви од речи

Зима, зима, снег снежи, мраз стеже свако бежи.

Зима	зима	снегот	снежи	студот	стега	секој	бега
------	------	--------	-------	--------	-------	-------	------

Мотиви од нота и речи

Зи - ма,

Зи - ма,

сне - гот

сне - жи,

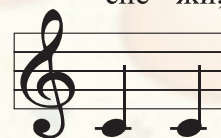
сту - дот

сте - га

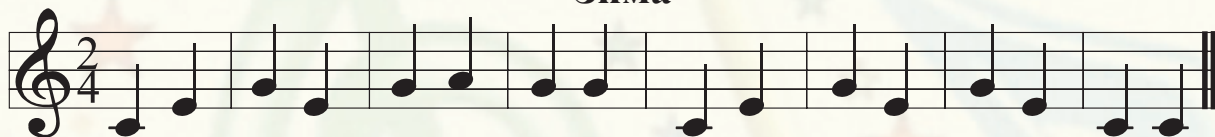

се - кој

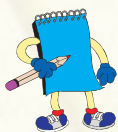

бе - га.

Зима

Зи - ма, зи - ма, сне - гот сне - жи, сту - дот сте - га се - кој бе - га.

Задачи:

1. Изражајно прочитај текст песме „Зима“.
2. Певај песму „Зима“ јасном дикцијом и динамичним нијансирањем.

Активност:

1. Одреди стихове- фразе у литературном тексту песме.
2. Нека наставник интерпретира фразе нотним текстом, а ученици их понављају литературним текстом.
3. Одредите музичке целине састављене од два мотива.

Зи - ма, Зи - ма,

Фраза

сне - гот сне - жи,

Фраза

сту - дот сте - га

Фраза

се - кој бе - га.

Фраза

Музичка целина састављена од мотива назива се фраза (двотакт).

Упамти!

1. Фраза је музичка целина састављена од мотива. Најчешће траје два такта.

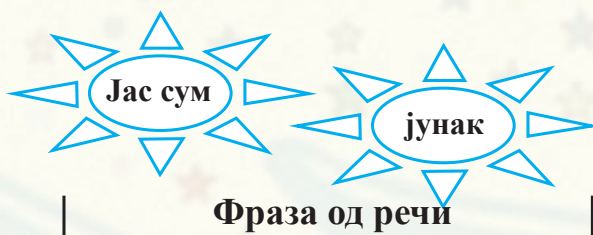

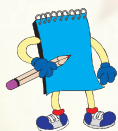
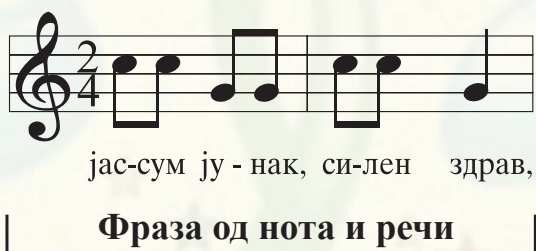
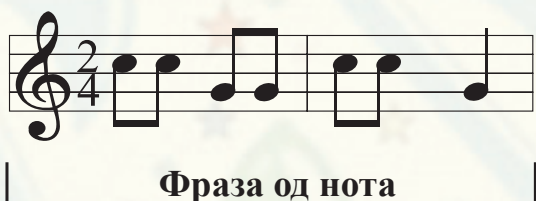
Утврђивање музичких целина мотив и фраза

У датим шемама текстуалним и музичким примерима, одређене су музичке целине мотив и фраза.

Мотиви од речи

Мотиви од речи

Задатак:

- У осталом делу песме „Снешко” (стр. 49) направи анализу и одреди:
 - мотиве од речи
 - мотиве од нота,
 - фразе од речи,
 - фразе од нота.

Успаванка

Ј. Филиј

p

mf *f*

p успоровање

Задаџак:

1. Пратите нотни текст композиције „Успаванка” и пажљиво слушајте музику.
2. Чујте и уочите музичке фразе.
3. Колико укупно фрази има у композицији?
4. Да ли има понављања музичких фрази?
5. Покушајте да отпевате мелодију песме.

Динамика

Да се погосејимо:

- У песми „Ехо“ применом динамичних знакова *f*-forte и *p*-piano, Композитор је направио веродостојну имитацију одјека. У музици знак *f*-forte значи снажно, а знак *p*-piano значи тихо певање или свирање.

Ехо

Карл Марија Вебер

Во парк, во парк, во парк, во парк,
 во убав цветен парк, хај, хај, хај, хај,
 Чуј ехов звук, чуј ехов звук,
 во парк, во красен парк,
 во парк, во красен парк.

f

p

forte - снажно

piano - тихо

Активност:

- Испевај песму применом динамичних знакова **f**, **p** и направи имитацију еха.

Прейорука:

Ученици се могу поделити у две групе. Једна група ће певати музичку целину означену са знаком **f** форте, а друга група, целине означене знаком **p** пијано. По жељи ученици могу променити улоге.

Динамичне нијансе

Понекада композитори своје идеје, осећања и доживљаје исказују постепеном променом у јачини звука. Она се може смањивати или повећавати. Јачина може да достигне звучну кулминацију и поново да се врати назад.

За ту промену у музичкој литератури се примењују музички знаци.

Постепено смањивање јачине звука се обележава знаком **декресендо**.

ДЕКРЕШЕНДО

Постепено повећавање јачине звука се обележава знаком **крешендо**.

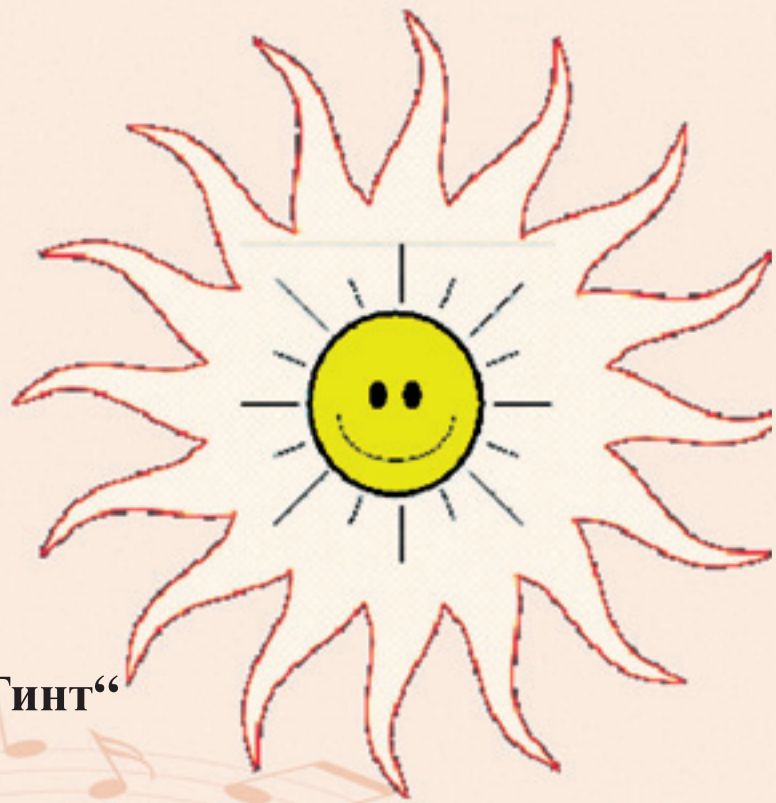

КРЕШЕНДО

Умерено

p *f* *p*
p *f* *p* *f*

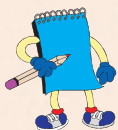

Јутро из суите “Пер Гинт“ Едвард Григ

Едвард Григ је био љубитељ природе. Усхићивао се лепоти природе и оним што она нуди човеку. Лепоту сунчевог јутра, композитор Едвард Григ је представио у „Јутру“, из суите „Пер Гинт“. Рађање новог дана композитор је представио умереним темпом и променом јачине звука.

Преко мелодије је слушаоцу описао моменат продирања јутарњих сунчевих зрака и спокојство јутра. Едвард Григ је дао веродостојну музичку слику лепоте и почетак дана.

Загаци:

1. Уочи и именуј постепене промене јачине извођења у композицији.
2. Преко ликовног или литературног изражавања опиши како доживљваш ново јутро према слушаној музици.

Ехо Орландо ди Ласо

Орландо ди Ласо је композитор рођен у Белгији. Живео је у **XVI веку** званом **ренесанса**. Био је музички образован и као дете певао у децјем хору у цркви Св. Никола у родном месту Монс. Његов лепи глас је приметио вицекраљ из Сицилије и одвео га у Италију. Тамо је пребивао дужи период у више градова. Касније је радио у Холандији, Енглеској и у Немачкој где је живео и стварао до краја свог живота.

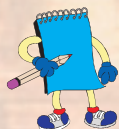

Орландо ди Ласо

Написао је више од 2000 дела у више жанрова посвећених световној и духовној музици. Већина њих су посвећене људском гласу и хорском певању.

Дело „Ехо“ је намењено за хор. У овој композицији Орландо ди Ласо је успео да дочара ехо гласова. То је постигао имитацијом фраза и динамичним променама *f*- forte и *p*- piano. Слушај музику и покушај да доживиш динамичне промене.

Задачи:

1. Одреди врсту музичког дела према начину извођења.
2. Преко којег изразног средства нам дочарава композитор ехо ?
3. Именувај врсте динамике у слушаној музици.
4. Којом врстом динамике композитор представља глас, а којим **ехо**?
5. При следећем слушању представи симболима динамичне промене. На пример:
 - високо подигнутом руком и отвореним дланом - **f** ;
 - ниже подигнутом руком и затвореним дланом - **p**.

Знаци за продужавање нотне вредности

Да се подсетимо:

1. Трајање ноте може да се продужи на више начина и са различитим знацима.

знак корона
продужава трајање ноте приближно двоструко од његове вредности.

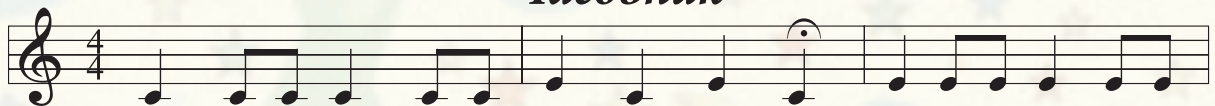

Корона се најчешће употребљава на крају музичке композиције, али може да се употреби и у току композиције на местима где композитор жели да заокружи једну музичку мисао.

Пример:

Часовник

Без, од -мор тој чу - ка тик так тик так! И но -ће и де -ње

ти - ка та - ка ти - ка так! То -чно вре -ме ка -жу -ва ти -ка та -ка ти -ка так!

Задаћак:

1. Певај песму “Часовник “ применом знака корона!

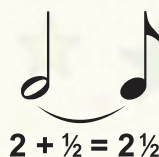
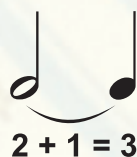
Продужавање нотне вредности луком и тачком

Знак лук

повезује две нотне вредности. Трајање прве се продужава трајањем друге нотне вредности. Овим знаком се повезују тонови исте висине, али различите или исте нотне вредности.

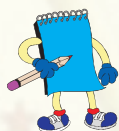
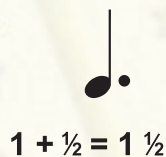
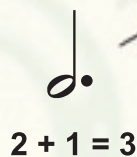
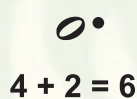
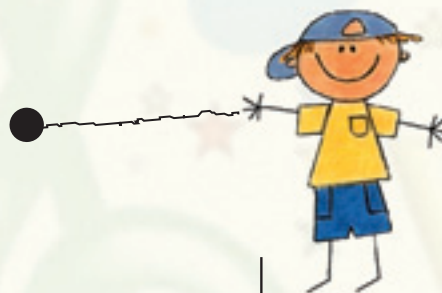

Пример:

Знак тачка

продужава нотну вредност за половину њеног трајања.

Задачи:

1. Направи вежбе у 2/4, 3/4 и 4/4 такту са применом знакова за продужавање тачке и лука.

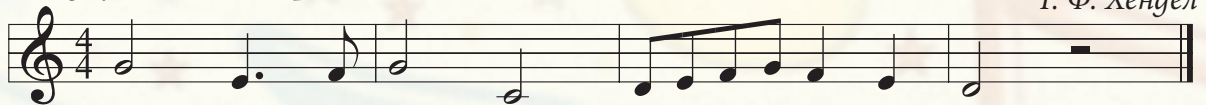

Примена знакова за продужавање нотних вредности у мелодијским вежбама и песмама

Мелодијска вежба бр.1

Мелодијска вежба бр.2

Еро са онога свейа (опера)

Јаков Гојшовец

Што чудо сїанало

Народна њесма

Певамо и свирамо

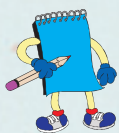
Малкиџе моми

(по нотама)

Народна џесма

Мал - ки - те мо - ми, мал - ки - те мо - ми,
дел - ба де - ли - ле, дел - ба - де - ли - ле.

На сека мома по едно момче.
На бела Рада црно Арапче,
Па се чудила што да му прави.
Два дни го мила три дни го трила,
Па го качила на бела коња
Коњ се белее, он се црнее.

Задаци:

1. У којим тактовима има продужавања нотне вредности ?
2. Који је знак за продужавање употребљен у првом реду, а који у другом реду песме?
3. Песму свирај и певај ритмички тачно.

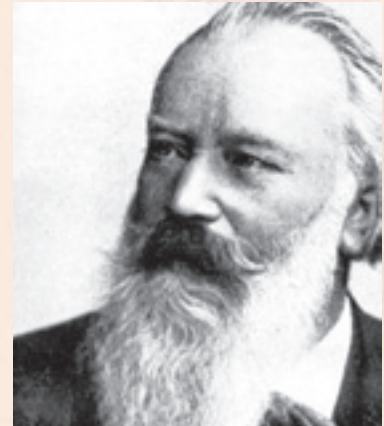

Јоханес Брамс

Јоханес Брамс (1833- 1897) је познати немачки композитор. Живео је у време када су композитори у својем стваралаштву исказивали своја моментална осећања, најчешће инспирисани лепотом природе интересантним дешавањима и догађајима.

Јоханес не потиче из богате породице. Још као мали је имао жељу да научи да свира клавир. Образовао се сам а зарађивао је свирајући до касно у ноћ по кафанама.

Јоханес Брамс

Свој први концерт је одржао када је имао само 15 година. Касније је живео и стварао у Аустрији. У његовом стваралаштву доминирају композиције за одрасле, али није заборавио и најмлађе слушаоце и извођаче.

Са најмлађим пријатељима, децом, се често дружио и неизмерно их је волео. То му је помогло да упозна њихов свет, потребе, жеље и маштања.

Добро позната жеља детета да са песмом заспи у наручју своје мајке била му је инспирација за композицију "Успаванка". Своје уметничке вредности је прилагодио узрасти деце. Преко лако певљиве мелодије је описао велику нежност и топлину мајке када успављује своје дете. Звуци клавирa и глас, умерена динамика и темпо у композицији дочаравају мирни и успављујући карактер музике.

Успаванка

Композиција „Успаванка” је написана за интерпретацију женског гласа, у пратњи клавира. Њена мелодија плени милозвучношћу. Преведена је на много језика и обрађена за дечји хор. Прочитај текст пеме. Он ће ти помоћи у доживљавању и одређивању карактера дела.

Јоханес Брамс

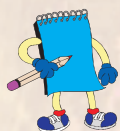
Тив-ка мај - ска крас-на ноќ, треп-нат све - - зди рој, ме-сец ја - сен вет-рец

Благ, свон-лив сла-док пти-чји пој До-бра ноќ до-бар сон се е тив - ко вон, слу-шај

зов птич-ји пој спи ми га - ле - бе мој. У-тре, га - ле - бе мој.

Утре штом низ прозор твој,
сончев сирне зрак,
в игри, песни, детски пој,
добар весел ќе си пак.

Добра ноќ

Задачи:

1. Којој врсти извођења припада композиција:
а) вокалној б) инструменталној в) вокално-инструменталној ?
2. Каква је по карактеру ова композиција?
3. Одреди основну врсту темпа извођења.
4. Именуј динамику којом се испуњава ова песма.
5. Објасни зашто је композитор применио различито темпо и динамичке промене у песми?
6. Покушај да помоћу наставника и у сарадњи са другарима направиш драматизацију песме, изражавајући при томе тачно темпо и динамику.

Интервали

У наставној садржини о тонској лествици научили сте да се мелодијско растојање између два суседна тона зове **степен**. Постоји **полустепен** и **цео степен**.

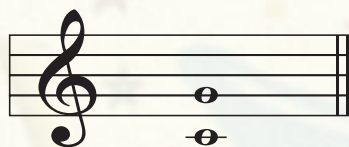
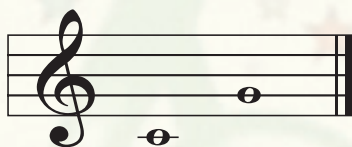

Активносi:

1. Координатор активности је наставник.
 - Осам ученика су наређана у правој линији и напред носе израђене картице са именима тона. Свако дете треба да отпева тон који носи његово име.
 - Почевши са учеником који носи име до, сваки ученик казује име било ког тона тонске лествице. Ученик који је позван треба да отпева тон чије име носи, уз помоћ осталих ученика из разреда и наставника.

Растојање између која било два тона у тонској лествици или мелодији назива се интервал. Сваки интервал има своје име и величину.

Тонове интервала можемо певати или свирати посебно, (један по један) или заједно (истовремено оба тона).

Упамти!

1. Растојање између било која два тона у тонској лествици или мелодији назива се интервал.

Интервал прима

Активност:

1. Испевајте тонску лествицу у тонским трајањима по вашем избору, понављајући сваки тон два пута.

Примећујемо да између тонова: до- до, ре- ре, ми- ми, фа-фа, сол-сол, ла-ла, си-си, нема мелодијског растојања, него само понављања тона.

Мелодијско растојање између која било два тона истог имена и висине се назива прима.

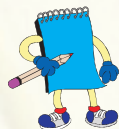
Ја сам прима

Ис - та но - та јас си сви - рам, ко - ја са - кам си ја би - рам,

при - ма е не - ма греш - ка та - а веж - ба не е теш - ка.

Задаћак:

1. У музичкој нотној свесци целим нотним вредностима напиши интервал прима сваког тона тонске лествице.

Упамти!

1. Мелодијско растојање између два тона истог имена и висине назива се прима.

Интервал секунда

Растојање између два суседна тона у тонској лествици називамо степен.

Мелодијско растојање између два суседна тона у тонској лествици се зове секунда.

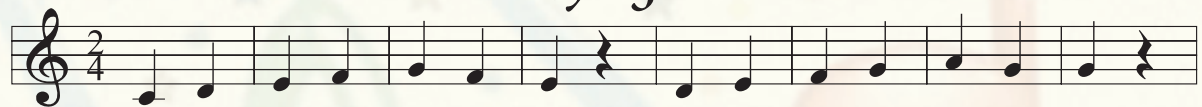

Активносћ:

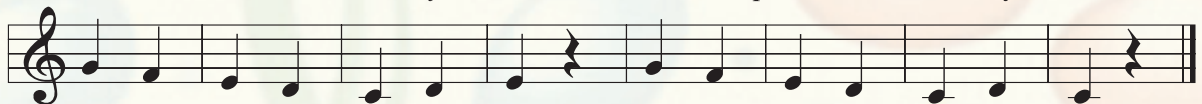
1. Испевајте секунде у тонској лествици у нотним трајањима по вашем.

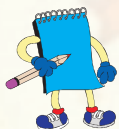
Суседи

Со - се - ди сме нај-бли - ски, ин - тер - ва - ли се - кун - ди

го - ле - ми и ма - ли сме, по - ла сте - пен и - ли цел.

Задаци:

1. У музичкој нотној свесци целим нотним вредностима напиши интервал секунду сваког тона тонске лествице, нагоре и надолу.

Упамћи!

1. Мелодијско растојање између два суседна тона у тонској лествици назива се секунда.

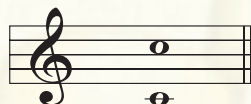
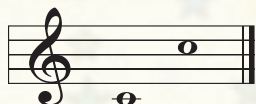

Интервал октава

Активносѝи:

1. Напишите ноте до1 и до2.
2. Именујте и испевајте ноте које се налазе између њих.
3. Да ли постоји мелодијско растојање?
4. Откријте за колико тона су удаљени тонови један од другог.

Између тонова до1 и до2 постоји мелодијско растојње од осам тонова. То мелодијско растојање се зове **октава**. За разлику од интервала прима где тонови имају исто име и висину, код октаве су тонови истоимени, али са различитом висином.

Мелодијско растојање између два тона са истим именом, али различите висине (растојање од осам тонова) зове се октава.

Исто име имамо

Ај-де да за-пе-е-ме воз-дух да си зе-ме-ме. Така звучи гор-но до, ај-де пак на до-но до.

Ис-то и-ме и-ма-ме за-е-дно се шти-ма-ме, ај-де да за-пе-е-ме воз-дух да си зе-ме-ме.

Упамѝи!

1. Мелодијско растојање између два тона истог имена, али различите висине (растојање од осам тонова) се зове октава.

Примена интервала прима, секунда и октава у мелодијским вежбама

Мелодијска вежба бр.1

С. Гајгов

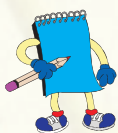
Мелодијска вежба бр.2

Мелодијска вежба бр.3

Мелодијска вежба бр.4

Задачи:

1. Уочи интервале у мелодијској вежби.
2. Свирај мелодијске вежбе.

Фолклор

Да се њодсејимо:

Све оно што је створио народ и што представља његово национално обележје назива се народно стваралаштво. Преко народног стваралаштва народ је претстављао и неговао своју културу и традицију.

Појам **фолклор** значи народно стваралаштво (традиција). Потиче од две речи **Folk** што значи народ и **Lore** што значи стваралаштво. Појам фолклор је универзална реч у целом свету.

Народну културу човек ствара још од најранијих времена, са борбом за опстанак кроз векове. Творац је свој дар изражавао преко литературе, архитектуре, песме, кола, ношње, народног инструмента, веза, различитих заната и других излива из његовог великог срца.

Елементи фолклора

Сшара кућа

Тешко и лако народна прича

Један човек запитао неког мудраца:

- Кажи ми, мудраче, шта је лако, а шта тешко?

Мудрац му је одговорио:

- Да дајеш савете је врло лако, али да поступаш
по њима, је врло тешко.

џајга

Предање

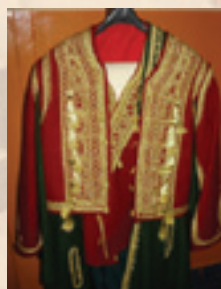
Народно предање каже да пре бојења ускршњих јаја,
домаћица треба да поједе барем један залагај хлеба. Уколико
то не уради јаје ће изгубити своју моћ.

џрнчарсџиво

манасџир
Св. Јоаким Осоџовски

ношње

накиџ

Зурле и бубањ

Акџивносџ:

1. Поделите се у пет група. Од датих елемената
фолклора, нека свака група направи скуп:

I група- архитектура

II група- литература

III група- занати

IV група- музичко народно стваралаштво

IV група- рукотворине

Задаџак:

1. Нека свака група истражује о свом елементу фолклора и на
следећем часу уз помоћ наставника и примене ИКТ ученици нека
израде брошуру.

Музички фолклор

Да се подсетимо:

Народне песме, инструменти и кола представљају музичко народно стваралаштво. Они су део фолклора и називају се музички **фолклор**.

Појам **музички фолклор** значи музичко народно стваралаштво. Народне песме и кола се међу народом често називају **народна музика**. Песма је била део свакодневног живота народа! Народни стваралац је певао, свирао и играо. Тако је приказивао своју тугу, радост, љубав и слободу. Бидући да мелодија народних песама и кола није била записивана, она се преносила усмено са покољења на покољење. У новије време, са циљем да се заштити оригиналност народних песама и кола, праве се нотни записи.

Елементи музичког фолклора

гајда

Ајде ред се редат кочански сејмени (народна песна)

Ајде, ред се редат, мале
ајде, ред се редат
кочански сејмени, мила мамо,
кочански сејмени.

Ајде, ќе ми одат мале,
ајде, ќе ми одат
покрај Крива Река, мила мамо,
покрај Крива Река.

Ајде, ќе го барат, мале,
ајде, ќе го барат,
Иљо арамија, мила мамо,
Иљо арамија.

мешано коло

Крај Вардара седеше (народна песна)

Крај Вардара седеше
алтан капче везеше
шекерциче, јабанџиче,
да пукнеш ќе те земам.

Алтан капче везеше,
дробни солзи ронеше,
дробни солзи ронеше,
луто мајка колнеше.

дудуче

женско коло

бубањ

зурла

шарабука

мушко коло

гайре

кавал

шамбура

македонска ѓусла
(ћемане)

Рум, дум, дум (народна песма)

Зурли трештат на сред село,
тапан чука рум, дум, дум.
Млади моми и ергени,
до две ора вијат.

Оздол иде стар бел дедо,
засукал мустаќи,
право трга на орото,
и он да се фати.

Го здогледа баба Неда,
за рака го фати,
каде одиш старо аро,
оро да им грдиш.

Активносї:

1. Именуј елементе музичког фолклора.
2. Поделите се у три групе. Од датих елемената музичког фолклора свака група нека направи скуп:
I група- народне песме ;
II група- народни инструменти;
III група- народна кола.

Задаџак:

1. Свака група нека истражује о свом елементу музичког фолклора. На следећем часу уз помоћ наставника и применом ИКТ направите албум.

Народне песме

Народна песма је део музичког фолклора. Она је тесно повезана са животом људи, њиховим обичајима, празницима и празновањима. Преко ње су исказана различита осећања и жеље. Опеване су муке и страдања народа кроз векове, љубав ка домовини и својим најближима, разна дешавања док су радили, њихови обичаји и традиција. Али, често су изржавали и своју шаљивост.

Породичне народне песме

У породичним песмама се пева о животу породице и односима између чланова породице. Ту спадају и песме које се певају у кругу породице.

Сесџра кани браџа на вечера

народна песма

Сес - - тра ка-ни бра-та на ве-че - ра,
ај - де ај-де **Љубавне народне песме** ме.

Мотиви су у љубавним песнама различити. Најчешће се пева о љубави између момка и девојке о њиховом првом сусрету као и о препрекама на које наилазе љубави.

Назад, назад Калино моме

народна песма

На- зад, на - зад Ка - ли - но мо - ме,
не - мој да - о - диш по ме - не.
Кај нас си и - ма ви - со - ка го - ра,
не ќе мо-жеш да ја по - ми - неш.

Шаљиве народне песме

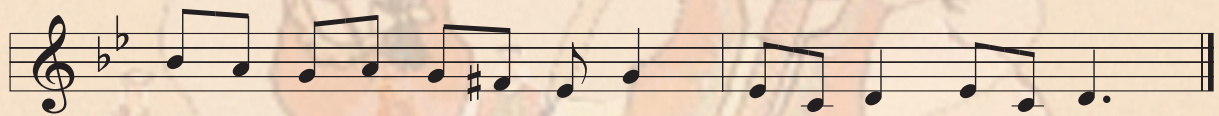
Шаљиве песме су се најчешће певале на поселима. У њима се на шаљиви начин описује неки догађај или личност.

Куќа имам на Пелисџер

народна песма

Ку - ка и - мам на Пе - лис - тер, а - ца - нак, ба - ца - нак.

Кој му стис - ка не - ка дој - де, а - ца - нак ба - ца - нак.

Революционарне народне песме

хајдучке

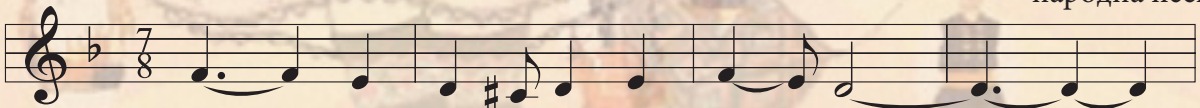
комитске

партизанске

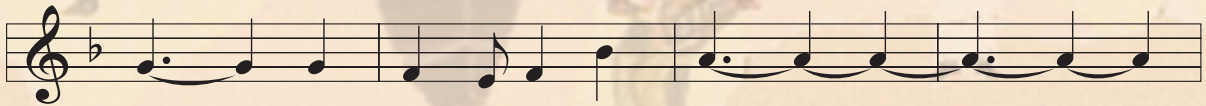
Садржина револуционарних песама је повезана са борбом народа за ослобођење од окупатора. Често су описане борбе или су опевани славни јунаци.

Послушајте њаџриоџи

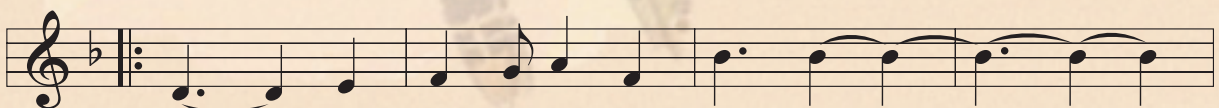
народна песма

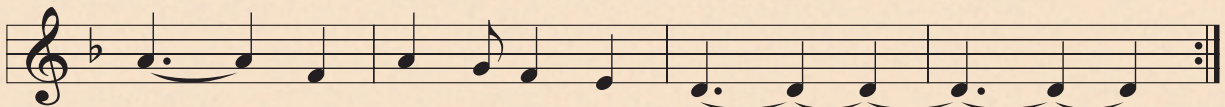
По - слу - шај - те па - три - о - ти,

да ви ка - жам сло - во - то.

На Ѓур - гов - ден бев за - тво - рен,

в цр - ни тем - ни зан - да - ни.

Радне народне песме

овчарске

печалбарске

жетварске

надничарске

Радне песме је народ певао док је обављао пољопривредне и сточарске послове, али и када је ишао у печалбу.

Туѓинаша њусша да осџане

народна песма

Ту - ѓи-на та пус-та да о - ста - не,
та - ја од ли - бе - то ме раз - де - ли.
Та - ја од ли - бе - то ме раз - де - ли,
што го љу - бев вре - ме три - го - ди - ни.

Обредне народне песме

коледарске

лазаричке

ускршње

ђурђевданске

додолске

Обредне песме описују празнике и празновања код различитих културних заједница.

Ој, Лијарче

народна песма

Ој, Ли-јар-че бо-га мо-ли, Ој, ли - је, ој, ли - је.
Да за - ро - си сит-на ро-са. Ој, ли - је, ој, ли - је.

Обичајне народне песме

свадбарске

здравице

тужбалице

Обичаји људи из различитих крајева су описани у обичајним песмама.

Врана коња имам ја

народна песма

Вра-на ко-ња ја - вам - - - - -, о - дам по не - вес-та - та,
о-дам по не - вес - та - та, дал ќе ми ја да - дат? да - дат.

На сред село тапан чука, оро се вие.

На сред село тапан чука, оро се вие.

Оро се вие, мома водеше,
мома водеше, оро красеше.

Татко и ја дава, в село не ја дава.

Татко и ја дава, в село не ја дава.

В село не ја дава, оти е убава,
оти е убава, бела ем црвена.

Ќе умрам мајко загинам, без неа дома н е одам.

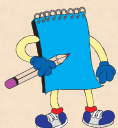
Ќе умрам мајко загинам, без неа дома н е одам.

В село слуга ќе бидам, само неа да земам,
в село слуга ќе бидам, само неа да земам.

Активносѝи:

1. Буди креативан и уз помоћ наставника направи драматизацију једне обредне песме.

Задаци:

1. Наброј поделу народних песама према садржини.
2. Поделите се у седам група. Свака група нека истражује о једној врсти песме. Уз помоћ наставника и примене ИКТ направите песмарицу.

Јас те пратив на вода Калино

(по слуху)

народна песма

Јас те пратив на вода Калино.
Ти на вода одиш, бело лице миеш,
по ергени гледаш мори Калино.

Јас те пратив на вода, Калино.
Ти на вода одиш, бело лице миеш,
по ергени гледаш мори, Калино.

пусто да остане мамо лицето.
Кога него нема либе да го љуби,
тебе не Те слушам мори, мамо ле.

Јас Те пратив на лозје, Калино.
Ти на лозје одиш, бело грозје береш,
на ергени даваш, мори, Калино.

Пусто да остане мамо лозјето.
Кога него нема, ерген да го јаде
тебе не Те слушам мори, мамо ле.

Водарице

Активност:

1. Формирајте четири групи ученика.
 - Прва група треба да пева строфе из песме у којој се мајка обраћа Калини.
 - Друга група пева строфе песме у којима се обраћа, Калина.
 - Трећа група је инструментална пратња у којој су обухваћени ученици који имају већи афинитет ка свирању.
 - Четврта група има задатак да направи кореографију према садржини песме.

Тешкото (народно коло)

Да се ѿодсеѿимо:

У народно стваралаштво припада све оно што је кроз векове стварао један народ:

- умотворине (загонетке, пословице, легенде, бајке)...
- рукотворине (ћилими, ношње, накит)...
- народна музика (песме, кола и народни инструменти)...

Преко музике народни певач је исказивао осећања радости, среће, туге, бола и жеље, али је описивао и историјске догађаје и свакодневна дешавања.

Различита кореографија кола је израз осећања и дешавања повезаних са свакодневним животом човека.

Тешкоѿо

(химна тежине сакупљене у македонским душама)

Македонско коло, Тешкото, се сматара за једно од најлепших и најтежих македонских кола. Повезује се са печалбарством као судбине људи у Македонији. Коло потиче од момента када су печалбари из Лазаропоља, Галичника, Гарија и других мијачких села, одлазили на печалбу. Играло се на крају села, на месту где су се печалбари растајали са најближима пре него што су полазили на исцрпљујући рад у туђину.

На Верски празник Петровдан, печалбари су се враћали у родни крај да би учествовали на свадбама својих рођака.

Удари бубња и писак зурли означавају почетак кола. Спорим покретима играчи кола формирају круг. Коловођа даје знак са марамицом и играчи кола се хватају за руке. Смирено и достојанствено започиње игра са причом о мучном животу македонског народа. Динамика игре и изједначени ритам нарушава моменат када ће се коловођа попети на бубањ. Ова симболика представља позив за победу, отпор мукама, страдањима и тешкоћама. У продужетку игра добија убрзани ритам. Сваки играч кола на тренутак је коловођа, прима марамицу, води коло и предаје је следећем. Начин играња и звук и ритам које стварају зурле и бубањ, ствара узбудљиву атмосферу. Током времена „Тешкото” прераста у химну, не само печалбарства, него и целе тежине и горчине сакупљене у македонским душама кроз много векова робовања.

„Тешкото” и његови елементи су постали неисцрпни и инспиративни мотив.

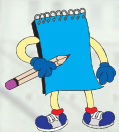
Написано је много литературних песама и прича, снимљени су филмови, створена су дела класичне музике и новокомпонованих народних и забавних песама.

У доживљавању карактера кола, помоћи ће ти и стихови писца Блаже Конеског:

*... “Синџир ти беше на робја,
Дур не сџананарод во лиснаџа гора,
Се дури јадоџод векови собран
Не џоведџе бујно, бунџовничко оро!
Се залула џанец низ крвје и оџан
И џовик се зачуи џрмеж во чаџ
Те разнесе сеџде бунџовнаџа ноџа
По родноџи кай!”...*

Тешко народно коло

Заџаџи:

1. Именуј инструменте са којима се изводи коло.
2. У ком темпу започиње коло, „Тешкото“?
3. Да ли се темпо убрзава или успорава при даљњем извођењу?
4. Именуј наведене динамичне ознаке које препознајеш у извођењу кола: **p** <, **f** >.
5. Објасни шта се изражава променом темпа и динамике у колу?
6. Покушај да заједно са наставником и другарима заиграш на звуке кола.

О, Сузана

америчка песма

Musical notation for the first system, featuring a treble clef, a 4/4 time signature, and a melody line with notes and rests, accompanied by a bass line with rhythmic patterns.

Musical notation for the second system, continuing the melody and bass line from the first system.

Musical notation for the third system, including the text "забављање" (playful) in the middle of the melody line.

Musical notation for the fourth system, concluding the piece with a double bar line.

Музичко изражавање и стварање

Музичко изражавање и стварање на тему музичких облика

Активност:

1. Одреди говорне целине-фразе у литературном тексту песме.

Дојде, дојде пролећна убава и мила.

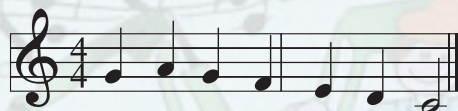
Птициће долетоа, нови гнезда свија.

На овај текст постоји и мелодија.

Пролећ

но - ви гнез - да сви - ја

Дој - де дој - де, про-лет-та.

Пти - ци - те до - ле - та - а

у - ба - ва и ми - ла,

2. Покушај да подредиш правилно музичке целине-фразе према литературном тексту и добићеш мелодију песме.

3. Буди креативан и напиши још један текст за песму "Пролеће"

4. Поделите се у три-четири групе и певајте песму уз пратњу дечјих музичких инструмената.

Голем ден - Велигден

(по слуху)

Музика и текст: И. Пецевска

Коепички шарени,
ајде да земеме,

дарови велигденски,
во нив ќе поделиме.

Рефрен:

Христос Воскресе ...

Активносї:

1. У време ускршњих празника, истражуј и сакупљај информације о народним обичајима и изради презентацију (модел по твој избору).

Пећина шумског краља из суите ”Пер Гинт” Едварда Грига

Едвард Григ

Едвард Григ је норвешки композитор. У свом стваралаштву често користи норвешке народне песме и стари плес. Написао је музику за драму “Пер Гинт”. Преко различитих мелодија(тема) дочарава нам догађаје из живота младог сељака Пер Гинта.

Пер је растао и живео у колиби у шуми, маштајући о разним авантурама. Када је порастао често је лутао кроз свет где је доживљавао разне авантуре. Да би нам дочарао те догађаје, композитор користи различите инструменте и мелодија.

Пер Гинт

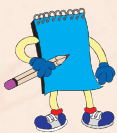
Њаиуљци “Тролови”

Пећина шумског краља IV-део из суите „Пер Гинт”

Пер се упознаје са шумским краљем који живи у пећини. Његово краљевство чувају патуљци, тролови. Шумски краљ прижељкује да своју ћерку уда за Пера. Али он је не воли и одбија краљеву понуду. Патуљци нападају Пера и савладавају га. У том тренутку звоне звона из оближње цркве. Патуљци упалашени беже, а пећина се руши.

Задачи:

1. Именуј врсту музичког дела према начину извођења.
2. Одреди основну врсту темпа којим започиње дело.
3. Именуј промене темпа у композицији.
4. При поновном слушању покушај да пратиш динамику извођења и да именујеш промену одговарајућим динамичним изразима.
5. Са каквим темпом и динамиком започиње и завршава дело?
6. Покушај да објасниш зашто композитор мења темпо и динамику у музици?

Двогласно певање

Да се подсетимо:

Тонове интервала изводимо појединачно (један по један) или истовремено (заједно). Овакав начин извођења се примењује и у певању и у свирању а мелодија.

Истовремено певање двеју мелодија зове се **двогласно певање**.

У двогласном певању певачи се деле у две групе. Група која пева горњу мелодију је **први глас**, а група која пева другу мелодију је **други глас**. Овакав начин певања се среће и у свакодневљу.

У двогласном певању први и други глас могу да започну **истовремено**.

На пример:

први глас * * * * *
други глас * * * * *

Или један за другим. *На пример:*

први глас * * * * *
други глас * * * * *

Када гласови почињу један за другим али певају исту мелодију, онда настаје реч о посебном начину певања. *На пример:*

први глас * * * * *
други глас * * * * *

Овакав начин певања назива се **канонско певање**.

Канон је врста вишегласног извођења. Једну исту мелодију певају два или више гласова почињући и завршавајући у различито одређено време.

Двогласно канонско певање

Активност:

1. Отпевајте песму „Канон Медо и мед“ коју сте научили као једногласну песму у I V разреду. У датом примеру песма је написана у два гласа. Поделите се у две групе.
2. I група- нека започне да пева песму;
3. II група – Нека започне да пева песму након испеване мелодије на текст “Хоће Медо мед да једе“, као у датом примеру.

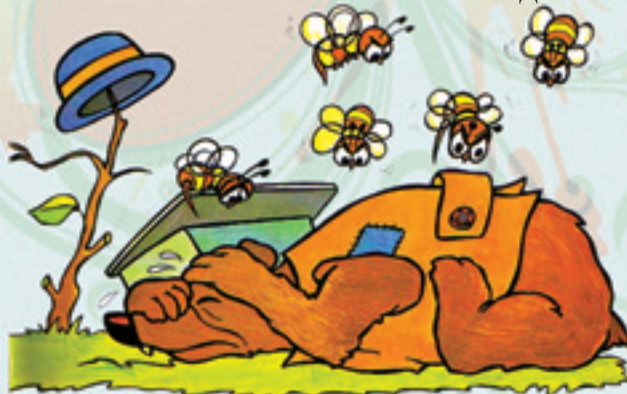
Канон Медо и мед

(по слуху)

Са - ка Ме- до мед да ја - де, во кош-ни -ца пик-нал нос. Пче-ли-те пак

Са - ка Ме-до мед да ја - де, во кош-ни-ца
ха,ха,ха,ха,ха,ха,ха,ха неј - кат неј - кат та - ков гост.
пик - нал нос. Пче-ли - те пак ха,ха,ха,ха,ха,ха,ха,ха, неј - кат неј - кат та -ков гост.

Сигурно сте приметили да је први глас први започео песму, али је први и завршио. Док је други глас касније започео, у одређено време и исто завршио касније. Ово певање се назива канонско двогласно певање.

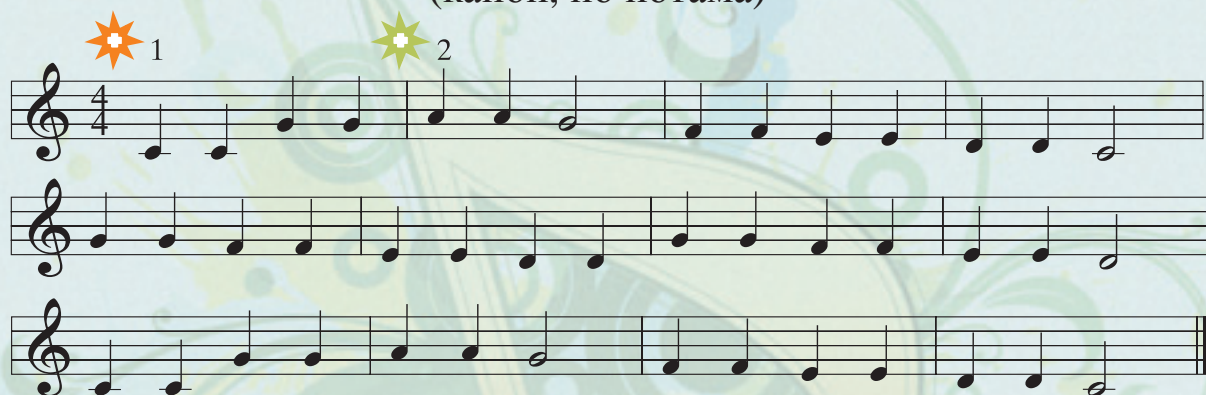

Канон

Нотни текст канона у више примера се записује једногласно. Место на почетку другог гласа се обележува бројем, као у датом примеру:

Овчарска њесна (канон, по нотама)

У овом примеру канон је двогласни. Канон може да буде и трогласни, четворогласни и вишегласни.

Активносѝи:

1. Научите песму једногласно уз нотни текст..
2. Поделите се у две групе и певајте песму нотним текстом као двогласни канон.

Прејорука:

Покушајте да направите вокално инструментално извођење (једна група нека пева, а друга нека свира).

„Излегол Делчев војвода низ тоа поле битолско“ (народна песма)

Излегол Гоце прошетал,
низ тоа поле Битолско.
Што чудо Гоце ми видел,
девет синцира со робје.

Трите синчире најнапред,
се млади моме, момчиња.
Трите синцира они се,
со старци и со старици.

Васка Илиева

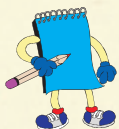
Трите синцира најназад,
саде се млади невести.
Саде се млади невести,
со машки деца на раце.

Кога ги виде старците,
крвави солзи пророни.
Кога ги виде децата,
од срце Гоце заплака.

Гоце Делчев

Гоце на паша говори,
мијазин море Ефенди,
робјето ослободи ги,
оти ќе платиш со глава.

Задаци:

Интерпретација *Васка Илиева*

1. Према подели песама према содржини, којој групи песама припада „Излегол Делчев војвода низ тоа поле битолско“
2. Истражуј о другим народним песамама у којима је отпеван македонски револуционар, Гоце Делчев.
3. Изради песмарицу народних песама патриотске содржини.

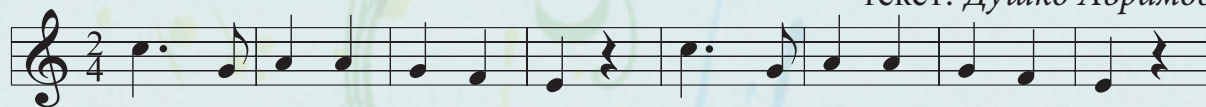

Сонце (ПО НОТАМА)

умерено

музика: Сџефан Гајдов

текст: Душко Аврамов

Греј - ни, греј - ни сон - це пак, пуш - ти све - тол, то - пол зрак.

Пре - ку по - ле, шу - ма брег, сто - пи бр - зо сту - ден снег.

забавување

Греј - ни, греј - ни сон - це пак, пуш - ти све - тол, то - пол зрак.

Активносѝ:

1. Интерпретирај песму нотама, ритмички и мелодијски тачно са применом датих музичких елемената: темпо, динамика и знак за успоравање.

Задаѝак:

1. Анализирај нотни текст песме и откриј:
 - Врсту темпа;
 - Врсту динамике;
 - Музичке писмене знаке, ноте и паузе;
 - Знак за продужавање нотних вредности.

Николај Римски Корсаков

Николај Римски Корсаков (1844-1908) је руски композитор и педагог. Љубав ка музици се код њега јавља у раном детињству. Али, због жеље његових родитеља он се уписује у поморску школу. Истовремено учи и клавир и музичку теорију. У 17 години упознаје композитора Балакирева. Он је уочио талентованог Корсакова и даје му велику подршку у даљњој музичкој делатности. После стварања прве руске симфоније, Корсаков постаје члан групе најпознатијих руских композитора, назван „Руска петорка“

Николај
Римски Корсаков

У својим делима користио је мотиве руског фолклора а најчешће из народних легенди и прича. Инспирисан легендом „Шехерезада“, ствара композицију у којој је претстављено неколико прича из „1001-не ноћи“. Опера „Прича о цару Салтану“, је једна од његових познатих дела.

Кратка садржина опере „Прича о цару Салтану“.

У земљи цара Салтана се прочуло да цар хоће да се жени. Најмања од трију сестара је обећала да ће му уколико постане царица родити сина наследника – храброг витеза. Због њеног обећања јој се жеља испунила. Цар Салтан је изабрао за жену. Ускоро је отишао у рат. У међувремену царица рађа сина. Завидне сестре шаљу цару писмо да му је жена родила чудовиште. Цар је наредио да се дете и царица ставе у буре и баце у море. Протерани из свог царства они су испловили на једно острво.

Након много година, царски син Гвидон је после свих страдања пожелео да види свог оца, родну земљу и царски престо. Принцеза Лабуд, сажаливши се на Гвидона, попрскала га је са морском водом и претворила у бумбара. Тако је могао да прати царске бродове који су пролазили поред острва Бујона и да стигну до царства цара Салтана.

Гвидон и његова мајка чекају долажење цара Салтана који је након дугоочекиваног сусрета потражио опроштај за све неправде које им је нанео. На свадби Гвидона и принцезе Лабуд, а због великог веселја и неизмерне среће, обе сестре добијају опроштај.

Бумбаров лет

много брзо

Ова позната и виртуозна мелодија је изазов многих инструменталиста. Из тих разлога је прилагођена за извођење на различитим инструментима:клавиру, флаути, саксофону и хармоници.

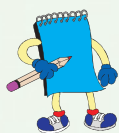
Бумбаров леј

(сцена из опере „Прича о цару Салтану”)

Користећи музичка изразна средства, Корсаков је направио музичку слику пута и лет бумбара до царског дворца. Сусрет са царом Салтаном и лет око његове главе, упечатљиво је представљено променом темпа и динамике. Атмосфера нестрпљивости када цар жели да протера бумбара, ствара узнемиреност, иако у композицији изобилује ведрина.

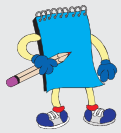
Задачи:

1. Именуј врсту темпа композиције.
2. Преко цртежа истражи шта осећаш док слушаш композицију.

Музичко изражавање и стварање

Задаџак:

1. Музичка асоцијација за препознавање слушаних композиција.

Активност:

1. Наставник даје смернице за рад и упознаје ученике са начином реализације активности изражавање и стварање „Музичка асоцијација”.

Демонстрација примера:

				
инсект	Русија	Гвидон	брзина	држава
Зујање	Шехерезада	опера	брза птица тркачица	Москва
мајски	композитор	острво Бујон	трчање	шубара
бумбар	Н.Р. Корсаков	Прича о цару Салтану	брзо темпо	Русија
„БУМБАРОВ ЛЕТ“ (коначни одговор)				

Упутство за реализацију активности:

- Формирање групе ученика (од четири до пет група, у зависности од броја ученика у разреду).
- Свака група треба да изради асоцијацију за једно слушано дело по избору. Одговор из колоне и коначни одговор не треба да буду унешени.
- Израђени модел асоцијације треба да реши једна од осталих група.
- Презентација решења модела.

Прејорука:

Ова музичка асоцијација може да се реализује и на неку другу тему, на пример: Нова година, музички фолклор и народно стваралаштво, музички облици и друго.

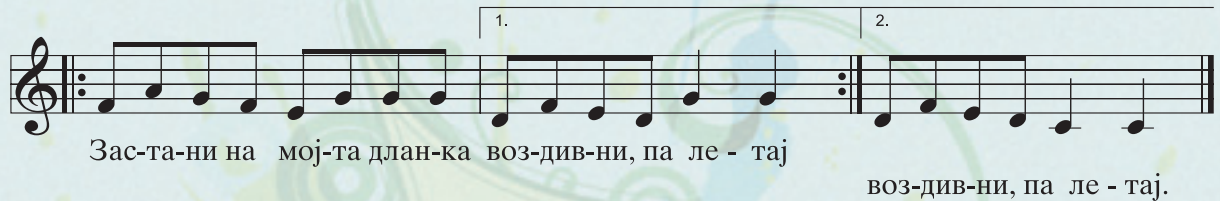

Буба Мара

(по слуху)

текст: Б. Миркуловски

муз. Н. Мишченко Водеб

Лет, лет, буба Маро, донеси ми гости!
Многу сакам да ги гледам
твојте крилја лични
како фустан слични.

Лет, лет, буба Маро, донеси ми гости!
Исполни ми една желба:
Летни, шири крилја,
многу сакам да ми дојдат
дедо, баба мила!

Задаџак:

1. Текст песме представи преко ликовне илустрације.

Соната (фрагмент)

В.А.Моцарти

First system of musical notation for flute, triangle, and xylophone. The flute part is in treble clef, 3/4 time, with a key signature of one flat. The triangle and xylophone parts are in bass clef, 3/4 time, with a key signature of one flat. The flute part consists of four measures of music. The triangle and xylophone parts consist of four measures of music.

Second system of musical notation, marked with a first ending bracket (1.). The flute part consists of four measures of music. The triangle and xylophone parts consist of four measures of music.

Third system of musical notation, marked with a second ending bracket (2.). The flute part consists of four measures of music. The triangle and xylophone parts consist of four measures of music. The word "крај" (end) is written at the end of the system.

First system of musical notation. It consists of three staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat and a 4/4 time signature. The melody starts with a quarter rest, followed by quarter notes G4, A4, Bb4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The middle staff is a triangle with a blue outline and a black line across it, with rhythmic markings (vertical lines with flags) corresponding to the melody. The bottom staff is a drum set with various pieces, with rhythmic markings (vertical lines with flags) corresponding to the melody. The system is enclosed in a double bar line with repeat dots at the beginning and end.

врати се из почетка

Second system of musical notation, identical in structure to the first. It consists of three staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat and a 4/4 time signature. The melody starts with a quarter rest, followed by quarter notes G4, A4, Bb4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The middle staff is a triangle with a blue outline and a black line across it, with rhythmic markings (vertical lines with flags) corresponding to the melody. The bottom staff is a drum set with various pieces, with rhythmic markings (vertical lines with flags) corresponding to the melody. The system is enclosed in a double bar line with repeat dots at the beginning and end.

За овој свет

Ќе чуеш глас, понекогаш,
деца страдале. О, Боже, не!
На вести слушам повторно,
во светот негде нова војна,
ново насилство.

Ни треба мирен сон,
Ни треба невиност.
Да нема страв и солзи,
Сето зло да исчезне,
Да нема тажен ден за нас!

За овој свет, еден и единствен,
треба сè да сториме, само тој го имаме.
За овој свет, кој ни е единствен,
и со детска насмевка треба да се бориме,
За овој свет!

Во срцата ни допира за трошка љубов,
секој миг по една молитва.
Децата се невини, да учиме од нив
за вербата и надежта.
Нам ни треба да е жив сонот
што ги храни нив за спас!

За овој свет
Нема страв, нема глад,
да нема грижи за никого.
За овој свет

Активност:

1. Твоје доживљаје од слушане музике изкажи ликовно.
2. Изради честитку насловљену „За сву децу овог света”.

Задача:

1. Изради албум са композицијама твојих омиљених певача и песама.

Са музиком на одмор

Ближи се крај школске године. Тужни смо због растанка, али весели због заслуженог одмора. Овај тренутак обележи са песмом и игром. Направи избор песама које ћеш слушати или певати. Наш предлог је песма:

„Музикална зграда”

Песма је изведена на фестивалу „Златни славуј” 2009 године.

Музика и текст: *Свејлана Пецакова*
Испуњава: *Марџин Јовески*

Ангелина свира виолина,
Ема часови по клавир зема,
Цела зграда ни е музикална,
Јане компонира сам во спална.

Еден сосед наш, во лифтот рече:
На ова мора да се става ред.
А јас пет-ни шест, со палка в рака:
Нема да си свирка кој што сака.

Јас сум решен да бидам диригент,
па, тука мора да има некој ред.
Цела зграда се ниша, танцува,
јас сум тој што ќе командува.

САДРЖАЈ:

<i>Мој свети</i>	4
<i>Зайевајте децо светиа</i>	5
Нотне вредности.....	6
Цела нота и пауза.....	7
Осмина нота и пауза.....	8
Примена осмине ноте у песми.....	9
Ритмичке и мелодијске вежбе са применом целе ноте и паузе.....	10
Ритмичке и мелодијске вежбе са применом осмине ноте и паузе.....	11
Место нота у линијском систему.....	12
Место нота си1 и до2 у линијском систему.....	13
Блок флаута.....	14
Мелодијске вежбе са применом нота си1 и до2.....	16
Примена нота си1 и до 2 у песми.....	17
<i>Учићтељице њи си мој свети</i>	18
Такт.....	19
Дводелни 2/4 такт.....	20
Примена 2/4 такта у ритмичким и мелодијским вежбама, и песми.....	21
<i>Прва, друџа</i>	22
Свирамо у 2/4 такту.....	23
<i>Есен</i>	24
Троделни 3/4 такт.....	25
Примена 3/4 такта у ритмичкој и мелодијској вежби и у песми.....	26
<i>Један, два, њри!</i>	27
Свирамо у 3/4 такту.....	28
Четвороделни 4/4 такт.....	29
Примена 4/4 такта у ритмичким и мелодијским вежбама.....	30
<i>Четири њо четири</i>	31
Четири по четири (свирамо на дечјим инструментима).....	32
Музичко изражавање и стварање.....	33
Тонска лествица.....	34
С-dur лествица.....	36
<i>Азбучиа Песма</i>	38
Темпо.....	39
Метроном.....	40
<i>Часовиик</i>	41
Вежбе и песме са применом различитог темпа.....	42
<i>Фарма сѡароѡ Мекдоналда</i>	43
<i>Браѡић Марѡин</i>	43
Успоравање и убрзавање.....	44
Валс.....	45

Карневал животиња- Камидј Сен-Санс.....	46
Кенгури - Камидј Сен-Санс.....	47
<i>Нова година</i>	48
Снешко.....	49
Звончићи звоне.....	50
Јохан Штраус.....	52
Радецки марш - Јохан Штраус.....	53
Фраза (двотакт).....	54
<i>Уиврђивање музичких целина моћива и фразе</i>	56
Успаванка.....	57
Динамика.....	58
Динамичне нијансе.....	59
Јутро из суите “Пер Гинт“-Едвард Григ.....	60
Одјек – Орландо ди Ласо.....	61
Знаци за продужавање нотне вредности.....	62
Продужавање нотне вредности луком и тачком.....	63
Примена знакова за продужавање нотне вредности у мелодијским вежбама и песмама.....	64
<i>Малкије моми</i>	65
Јоханес Брамс.....	66
Успаванка.....	67
Интервали.....	68
Интервал прима.....	69
Интервал секунда.....	70
Интервал октава.....	71
Примена интервала прима, секунда и октава у мелодијским вежбама.....	72
Фолклор.....	73
Елементи фолклора.....	74
Музички фолклор.....	75
Елементи музичког фолклора.....	76
Народне песме.....	78
<i>Јас ти ђрајив на вода Калино</i>	83
Тешкото.....	84
О, Сузана.....	86
Музичко изражавање и стварање.....	87
<i>Велики дан - Ускрс</i>	88
Пећина шумског краља из суите „Пер Гинт” Едвада грига.....	89
Пећина шумског краља IV-део из суите „Пер Гинт”.....	90
Двогласно певање.....	91
Двогласно канонско певање.....	92
Канон.....	93
„Излегол Делчев војвода низ тоа поле битолско”.....	94
<i>Сунце</i>	95
Николај Римски Корсаков.....	96
<i>Бумбаров лей</i>	97
Музичко изражавање и стварање.....	98
<i>Буба Мара</i>	99
Соната.....	100
За овај свет.....	102
Са музиком на одмор.....	103